

ΤΕΙ Κρήτης
Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ-ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ
ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ**

ΟΝΟΜ/ΜΟ ΑΘΗΤΑΚΗ ΜΑΡΙΑ ΑΜ:9101

ΟΝΟΜ/ΜΟ ΣΓΟΥΡΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΑΜ:9287

ΟΝΟΜ/ΜΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΑΚΗΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ ΑΜ:8966

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: καθ. ΝΕΟΝΑΚΗ ΦΙΛΙΑ-ΜΑΡΙΑ

Ηράκλειο, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2016

Copyright © Τριανταφυλλάκης Λεωνίδα, 2016

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Τμήμα Λογική και Χρηματοοικονομική του ΤΕΙ Κρήτης δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Τμήματος.

Ευχαριστίες

Θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την καθηγήτρια κυρία Φιλία-Μαρία Νεονάκη κυρίως για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε, και την υπομονή που έκανε κατά τη διάρκεια υλοποίησης της πτυχιακής εργασίας. Όπως επίσης και για την πολύτιμη βοήθεια και καθοδήγηση της, για την επίλυση διάφορων θεμάτων.

Θα θέλαμε επίσης να απευθύνουμε τις ευχαριστίες μας στους γονείς μας, οι οποίοι στήριξαν τις σπουδές μας με διάφορους τρόπους, φροντίζοντας για την καλύτερη δυνατή μόρφωση μας.

Περίληψη

Από την αρχαιότητα παρατηρούμε αναγκαστική καταβολή προϊόντων από ανθρώπους σε άρχοντες με στρατιωτική, πολιτική εξουσία ή σε γαιοκτήμονες. Στη συνέχεια οι άρχοντες αυτοί τα έστελναν στην ανώτατη κρατική αρχή. Η φορολογία τα χρόνια εκείνα ονομαζόταν φόρος υποτέλειας. Σχεδόν ταυτόχρονα με τον φόρο υποτέλειας αναπτύχτηκε στα πρώτα στάδια το φαινόμενο της φοροδιαφυγής με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν οργανώσεις συλλογής φόρων για την εξασφάλιση της είσπραξης τους καθώς και τον ακριβή υπολογισμό τους.

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής παραμένει ακόμα και σήμερα στην επικαιρότητα και κερδίζει το ενδιαφέρον διότι η μεγάλη έκταση της φοροδιαφυγής οδηγεί σε μεγάλη απώλεια εσόδων του δημοσίου τομέα. Ακόμη οδηγεί στον αθέμιτο ανταγωνισμό μεταξύ των φορολογούμενων που φοροδιαφεύγουν και των φορολογούμενων που δεν φοροδιαφεύγουν.

Η παρούσα εργασία ασχολείται με το θέμα της φοροδιαφυγής και της φοροαπαλλαγής. Ακόμα διεξάγεται έρευνα με θέμα “Φοροδιαφυγή και φοροαπαλλαγές και τρόποι αντιμετώπισης”. Η άποψη των επιχειρηματιών». Στο πρώτο κεφάλαιο αναπτύσσεται ο γενικός ορισμός του φόρου. Αναφέρεται το αντικείμενο και το υποκείμενο του, οι διακρίσεις του καθώς και τα κύρια χαρακτηριστικά του Ελληνικού φορολογικού συστήματος.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται θεωρητική ανάλυση της φοροδιαφυγής. Αναφέρονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες και οι λόγοι ύπαρξης του φαινομένου. Στη συνέχεια αναφέρονται οι συνέπειες και οι δράσεις κατά της φοροδιαφυγής.

Στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται θεωρητική ανάλυση της φοροαπαλλαγής. Ακόμη παρουσιάζεται σχέση μεταξύ των δυο προαναφερθέντων εννοιών.

Τέλος αναφέρονται πρότασεις για την αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής.

ABSTRACT

Since ancient times observe forced payment of products by people with military rulers, political power or to landowners. Then the lords they were sent to the highest state authority. Taxing those years was called vassalage tax. Almost simultaneously with the tribute thrived early in the phenomenon of tax evasion thus created tax collection organizations to ensure their collection and their accurate calculation

The phenomenon of tax evasion remains still in the news and gaining interest because of the broad scope of tax evasion leads to great loss of public sector revenue. Even leads to unfair competition between taxpayers who evade taxes and taxpayers who do not evade taxes

This paper deals with the issue of tax evasion and tax exemption. Even research conducted on Tax evasion and tax exemptions Kraft Workaround " ". The terms of business. " The first chapter develops the general definition of tax. Indicate the object and the subject, distinctions and the main characteristics of the Greek tax system

The third chapter is theoretical analysis of tax evasion. Are the underlying factors and reasons of the phenomenon being. Below are the consequences and actions against tax evasion

The fourth chapter is a theoretical analysis of the tax exemption. Also shown relationship between the two aforementioned concepts.

Finally out proposals to tackle tax evasion.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ευχαριστίες.....	3
Περίληψη.....	4
Contents	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΦΟΡΟΣ	8
1.1 Ορισμος και το Αντικείμενο του Φόρου	8-9
1.2 Ιστορική Αναδρομή	9-10
1.3 Σκοπός της Φορολογίας.....	10
1.4 Ταξινόμηση των Φόρων	10-12
1.5 Υποκείμενο του Φόρου	12-13
1.6 Φορολογικά Συστήματα	13
1.7 Σχέση Άμεσων- Έμμεσων Φόρων	14-15
1.7.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα αμεσων φορων	15
1.7.2. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Έμμεσων Φόρων	15-16
1.8 Διακρίσεις Αντίδρασης Φορολογούμενων	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	17
2.1 Αρχές που διέπουν τη Φορολογία και Φορολογικά	
Συστήματα	17-20
2.2 Το Φορολογικό Σύστημα της Ελλάδας. Χαρακτηριστικά και Ιδιομορφίες:.....	20-22
2.3 Το Φορολογικό σύστημα και η Εφαρμογή του Ανάλογα με το Μέγεθος των Ελληνικών Επιχειρήσεων:.....	22-24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ	24
3.1. Η Έννοια της Φοροδιαφυγής	24-26
3.2 ΙστορικήΑναδρομή.	26-29
3.3 Ελληνική Οικονομία Φορολογικό Σύστημα και Φοροδιαφυγή.....	29-37
3.4 Έκταση της Φοροδιαφυγής.....	37
3.5. Μέθοδοι Φοροδιαφυγής.....	38-46
3.6 Αίτια της Φοροδιαφυγής.....	46-48
3.7. Παράγοντες Φοροδιαφυγής	48-50
3.8. Συνέπειες της φοροδιαφυγής	50-51

3.9. Οι ωφελούμενοι από την φοροδιαφυγή.....	52-54
3.10. Γνωστά σκάνδαλα φοροδιαφυγής στην Ελλάδα.....	54-57
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	57
4.1. Έννοια της Φοροαποφυγής	57-58
4.2 Τρόποι Φοροαποφυγής των Επιχειρήσεων.....	59
4.2.1 Έννοια Πλαστού, Εικονικού ή Νοθευμένου Φορολογικού Στοιχείου.....	59-60
4.2.2 Εκδότες πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων.	61-63
4.2.3 Σκοπιμότητα χρήσης εικονικών, πλαστών και νοθευμένων στοιχείων.	63-65
4.3. Τρόποι Κατασκευής και Έκδοσης Πλαστών και Εικονικών Στοιχείων των Επιχειρήσεων.....	66
4.3.1. Λαθροδιάτρηση στη Δ.Ο.Υ.	66
4.3.2. Παράνομη διάτρηση εκτός Δ.Ο.Υ.	66
4.3.3. Αλλαγή χρήσης θεωρηθέντων στοιχείων	66
4.3.4 Παράνομη χρήση των επί πλέον θεωρημένων αντιτύπων.....	67
4.3.5. Χρήση αποκρυφθέντων εντύπων από προσκομισθέντα για ακύρωση στοιχεία	67
4.3.6. Χρήση απωλεσθέντων (δήθεν) στοιχείων	67
4.4 Άλλοι Μέθοδοι.....	68
5. Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής.....	68-75
6. Συμπεράσματα.....	75-77
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	78
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	78-79
Ξένη Βιβλιογραφία	79
Διαδικτυακές Πηγές	80
Νομολογία.....	80

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΦΟΡΟΣ

1.1 Ορισμος και το Αντικείμενο του Φόρου

Οι φόροι ορίζονται ως οι αναγκαστικές χρηματικές παροχές των πολιτών προς το κράτος, οι οποίες δε συνοδεύονται από άμεση αντιπαροχή. (Τάτσος, Ν., 2001, 15.)

Αντικείμενο του φόρου είναι:

α) η παράδοση αγαθών και η παροχή υπηρεσιών, εφόσον πραγματοποιούνται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στο φόρο που ενεργεί με αυτή την ιδιότητα,

β) η εισαγωγή αγαθών στο εσωτερικό της χώρας,

γ) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών που πραγματοποιείται από επαχθή αιτία στο εσωτερικό της χώρας από υποκείμενο στο φόρο, ο οποίος ενεργεί με αυτή την ιδιότητα ή από μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο, όταν ο πωλητής είναι υποκείμενος στο φόρο εγκαταστημένος σε άλλο κράτος - μέλος, ενεργεί με αυτή την ιδιότητα και δεν απαλλάσσεται από το φόρο λόγω ύψους πραγματοποιηθέντος ετήσιου κύκλου εργασιών, σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας του, ούτε υπάγεται στις διατάξεις των παραγράφων 2, 3 και 5 του άρθρου 13.

Ειδικά, η ενδοκοινοτική απόκτηση καινούργιων μεταφορικών μέσων υπάγεται στο φόρο, ανεξάρτητα από την ιδιότητα του εγκατεστημένου στο εσωτερικό της χώρας προσώπου,

δ) η ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών, τα οποία υπάγονται σε ειδικό φόρο κατανάλωσης, που πραγματοποιείται από υποκείμενο στο φόρο ή από μη υποκείμενο στο φόρο νομικό πρόσωπο, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εμπίπτουν στις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 11.

Για την εφαρμογή του παρόντος νόμου θεωρούνται:

- α) ως «εσωτερικό της χώρας» η ελληνική επικράτεια, εκτός της περιοχής του Αγίου Όρους,
- β) ως «έδαφος της Κοινότητας» και ως «τρίτο έδαφος», όπως αυτά καθορίζονται στο Παράρτημα ΙΙ του παρόντος. <http://www.forologikanea.gr>

1.2 Ιστορική Αναδρομή

Η φορολογία φαίνεται να ξεκίνησε από την αρχαιότητα ως υποχρέωση ανθρώπων να καταβάλλουν αντικείμενα ή προϊόντα αξίας σε άρχοντες ή κράτη. Συνήθως σε κάθε περιοχή υπήρχε ένας άρχοντας με στρατιωτική, πολιτική εξουσία ή ήταν απλά ένας γαιοκτήμονας στον οποίο αποδίδονταν οι εισφορές, και αυτός με τη σειρά του τις έστελνε στην ανώτατη κρατική αρχή. Άλλο αξιοσημείωτο φαινόμενο της αρχαιότητας και του Μεσαίωνα είναι η παροχή υπηρεσιών από τους άρχοντες με αντάλλαγμα το δικαίωμα της είσπραξης των φόρων μιας επαρχίας για δικό τους όφελος. Στον ελλαδικό χώρο επί Βυζαντίου παρατηρήθηκε το φαινόμενο οι εισφορές να καταβάλλονται στην κοινότητα αντί για κάποιο άρχοντα και αυτή με τη σειρά της να αποδίδεται στο κράτος.

Ιστορικά υπάρχουν περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος δεν είναι ένας πολίτης ή περίοικος (κάτοικος χωρίς πολιτικά δικαιώματα) μιας περιοχής, αλλά ένα ολόκληρο κράτος. Σε αυτές τις περιπτώσεις ένα αναγνωρισμένο κράτος καταβάλλει υποχρεωτική εισφορά σε ένα άλλο μετά από σχετική συνθήκη που έχει υπογραφεί. Αυτό συνέβη στο Μεσαίωνα, όπου σλαβικά κράτη πλήρωναν στο Βυζάντιο φόρο, ενώ το ίδιο σε άλλες ιστορικές περιόδους πλήρωνε φόρο στην Περσία και την Οθωμανική Αυτοκρατορία.

Η φορολογία στην αρχαιότητα και το Μεσαίωνα ίσως συνδέθηκε με τη στρατιωτική κατάκτηση ή πολιτική κτήση όπως υποδηλώνει η χαρακτηριστική φράση *φόρος υποτέλειας*.

Οι υποχρεωτικές εισφορές αρχικά ήταν ένα μέρος της σοδειάς, όπως συνέβαινε στην αρχαία Αίγυπτο και αργότερα αντικαταστάθηκαν με χρήματα μετά την εφεύρεσή του. Ωστόσο, ο υπολογισμός της υποχρεωτικής καταβολής εξακολουθούσε να γίνεται με βάση την έκταση των κτημάτων του φορολογούμενου μέχρι και μετά τη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία σε πολλά κράτη.

Η φορολογία δεν είναι πάντα η μοναδική πηγή εσόδων ενός κράτους, υπάρχουν και περιπτώσεις όπου το κράτος ελέγχει μερικά μονοπώλια ως κύρια ή συμπληρωματική πηγή εσόδων, όπως συνέβη κάποτε στην Ελλάδα όταν το κράτος είχε τον έλεγχο ορυχείων της Χαλκιδικής. Εκτός από τους φόρους, ένα κράτος μπορεί να επιβάλλει εισφορές και σε εμπορικές συναλλαγές που γίνονται μέσα σε αυτό, ακόμα και όταν οι συναλλασσόμενοι δεν είναι πολίτες του κράτους.

1.3 Σκοπός της Φορολογίας

Η επιβολή της φορολογίας αποσκοπεί στην εκπλήρωση κάποιων σκοπών, οι κυριότεροι από τους οποίους είναι:

1. *Ταμειευτικοί*, δηλαδή αποσκοπούν στη εξασφάλιση εσόδων, που μαζί με τις λοιπές πηγές εσόδων του κράτους, αυτό θα είναι ικανό να καλύψει τις δημόσιες δαπάνες.
2. *Κοινωνικοί*, οι οποίοι σύμφωνα με την πολιτική της εκάστοτε κυβέρνησης η φορολογία εκπληρώνουν κοινωνικούς σκοπούς, όπως την καταπολέμηση της κοινωνικής ανισότητας με την ανακατανομή του εισοδήματος στις διάφορες κοινωνικές τάξεις.
3. *Οικονομικοί* σύμφωνα με τους οποίους το κράτος, ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικών κρίσεων, μπορεί να οδηγηθεί για παράδειγμα σε μείωση των φόρων κάποιων προϊόντων με σκοπό την συγκράτηση του πληθωρισμού.

1.4 Ταξινόμηση των Φόρων

Η φορολόγηση των πολιτών και των εταιριών ενός κράτους μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους και οι φόροι να ταξινομηθούν με διάφορα κριτήρια, όπως:

1. Ταξινόμηση με κριτήριο τη *φορολογική βάση*.

Ως *φορολογική βάση* νοείται το μέγεθος με βάση το οποίο υπολογίζεται ένας φόρος, μέγεθος που μπορεί να είναι οικονομικό ή μη. Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό οι φόροι μπορούν να διακριθούν σε φόρους εισοδήματος, φόρους περιουσίας και φόρους δαπάνης.

2. Ταξινόμηση με κριτήριο το *φορολογικό συντελεστή*.

Φορολογικός συντελεστής ονομάζεται το ποσό φόρου που αντιστοιχεί στη κάθε μονάδα φορολογικής βάσης. Οι φόροι ανάλογα με το φορολογικό συντελεστή μπορούν να διακριθούν σε αναλογικούς, προοδευτικούς και αντίστροφα προοδευτικούς.

3. Ταξινόμηση με κριτήριο τη *φορολογούσα αρχή*.

Οι φόροι μπορούν να διακριθούν ανάλογα με το ποιος δημόσιος φορέας επιβάλλει το φόρο σε:

- Κρατικούς φόρους ή φόρους της κεντρικής διοίκησης
- Εισφορές στη κοινωνική ασφάλιση είναι δηλαδή οι φόροι που καταβάλλονται σε οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης, όπως ΙΚΑ, ΟΑΕΕ, κλπ
- Δημοτικοί και κοινοτικοί φόροι οι οποίοι επιβάλλονται από τους οργανισμούς της τοπικής αυτοδιοίκησης, αλλά και φόροι σε λοιπά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου.

4. Ταξινόμηση σε φόρους *προσωπικούς και αντικειμενικούς*.

Προσωπικοί είναι οι φόροι όταν η φορολογική υποχρέωση εξαρτάται πέρα από τη φορολογική βάση και από προσωπικά στοιχεία που μπορεί να επηρεάζουν την φοροδοτική ικανότητα κάποιου ατόμου, όπως η κατάσταση της υγείας του ή οικογενειακή του κατάσταση, κλπ.

Αντίθετα, *αντικειμενικοί ή πραγματικοί* ονομάζονται οι φόροι που για την επιβολή τους δεν συνυπολογίζονται οι προσωπικές συνθήκες του φορολογούμενου.

5. Ταξινόμηση σε φόρους άμεσους και έμμεσους.

Η διάκριση των φόρων σε άμεσους ή έμμεσους μπορεί να γίνει με το κριτήριο αν η επιβολή του φόρου επιβαρύνει ή ο νομοθέτης έχει πρόθεση να επιβαρύνει το άτομο, οπότε ο φόρος θεωρείται άμεσος ή αν ο φόρος μετακυλύει (μεταβιβάζεται) σε άλλους φορολογούμενους και θεωρείται έμμεσος.

1.5 Υποκείμενο του Φόρου

Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο, ανεξάρτητα από την ιθαγένεια, κατοικία ή έδρα του, φορολογείται για την ακίνητη περιουσία του που βρίσκεται στην Ελλάδα την 1η Ιανουαρίου του έτους φορολογίας, ανεξάρτητα από τις μεταβολές που τυχόν επέρχονται κατά τη διάρκεια του έτους αυτού.

Υπόχρεοι σε φόρο είναι:

1. Όσοι έχουν αποκτήσει ακίνητο με αγορά ή με οποιαδήποτε άλλη αιτία, ανεξάρτητα από τη μεταγραφή του τίτλου κτήσης τους

2. Επίσης, υπόχρεοι σε φόρο είναι:

α) Ο εκ προσυμφώνου αγοραστής ακινήτου, στις περιπτώσεις σύνταξης προσυμφώνου με αυτοσύμβαση, με εξαίρεση τα εργολαβικά προσύμφωνα.

β) Οι δικαιούχοι διαμερισμάτων – κατοικιών του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας, οι οποίοι έχουν παραλάβει αυτά χωρίς οριστικά παραχωρητήρια. . <http://www.forologikanea.gr>

γ) Ο υπόχρεος γονέας για την ακίνητη περιουσία των προστατευόμενων τέκνων του, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2238/1994 (ΦΕΚ 151 Α'), όπως ισχύει.

δ) Ο κηδεμόνας για την ακίνητη περιουσία σχολάζουσας κληρονομιάς.

ε) Ο εκτελεστής διαθήκης για την κληρονομαία ακίνητη περιουσία για το χρονικό διάστημα που τη διαχειρίζεται και τη διοικεί.

στ) Ο μεσεγγυούχος ακίνητης περιουσίας.

η) Ο νομέας των επίδικων ακινήτων. Αν ακίνητο εκνικηθεί με τελεσίδικη απόφαση, ο νομέας του δεν έχει δικαίωμα επιστροφής του φόρου που κατέβαλε.

θ) Από το έτος 2011 και για κάθε επόμενο, για την εφαρμογή του παρόντος, υπόχρεος σε φόρο είναι ο εργολάβος, για ακίνητα τα οποία συμφωνήθηκε να μεταβιβασθούν και δεν έχουν μεταβιβαστεί από τον οικοπεδούχο στον εργολάβο ή σε τρίτα πρόσωπα που αυτός θα υποδείξει, εφόσον έχουν παρέλθει τρία έτη από την έκδοση της αρχικής οικοδομικής άδειας ή έχουν εκμισθωθεί ή χρησιμοποιηθεί με οποιονδήποτε τρόπο εντός των τριών αυτών ετών από τον εργολάβο. <http://www.forologikanea.gr>

1.6 Διακρίσεις Φόρου

Σημαντική διάκριση του φόρου σε άμεσο φόρο και έμμεσο φόρο. Η διάκριση αυτή τονίζει το χαρακτήρα του φόρου.

Άμεσοι: άμεσοι φόροι είναι οι φόροι εκείνοι τους οποίους υφίσταται οριστικά ο φορολογούμενος, ώστε να συμπίπτει στο ένα και το αυτό πρόσωπο -κατά κανόνα- τόσο η ιδιότητα του φορολογικού οφειλέτη όσο και η ιδιότητα εκείνου που φέρνει το βάρος της φορολογικής επιβάρυνσης.

Έμμεσοι: έμμεσοι φόροι είναι οι φόροι εκείνοι τους οποίους καταβάλλει μεν ο φορολογούμενος στο Δημόσιο Ταμείο, αλλά υπάρχει τελικά διάσταση μεταξύ φορολογικού οφειλέτη και φορολογούμενου. (Καλυβιανάκης Κ.,1993,37-38)

1.7 Σχέση Άμεσων- Έμμεσων Φόρων

Μια κλασική διάκριση των φόρων είναι αυτή σε άμεσους και έμμεσους. Οι άμεσοι φόροι χαρακτηρίζονται ως πιο προοδευτικοί και συμβάλουν στη δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών για αυτό θεωρούνται καταλληλότεροι έναντι των έμμεσων φόρων για την αναδιανομή του εισοδήματος. Ταυτόχρονα έχουν, μεγαλύτερη εισοδηματική ελαστικότητα και επομένως είναι καταλληλότεροι για τη σταθεροποίηση της οικονομίας. Συνεπώς η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων αποτελεί κριτήριο αξιολόγησης του φορολογικού συστήματος.

Στην θεωρία η συμμετοχή των άμεσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα πρέπει να αυξάνει με την αύξηση του επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η υπόθεση αυτή η οποία έχει επιβεβαιωθεί και εμπειρικά (musgreave,1971,due,1970,chelian,1971,thorn,1967) δε δείχνει να ισχύει στη χώρα μας. Πιο συγκεκριμένα το διάστημα 1950-1965 που η Ελλάδα είχε τους ταχύτερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, το ποσοστό συμμετοχής των άμεσων φόρων στα συνολικά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού μειώνονταν σχεδόν διαρκώς, αντί να αυξάνει που με βάση τη θεωρία θα έπρεπε. Με αποτέλεσμα από 29,1% που ήταν το 1951 να φτάσει στο 17% το 1965. Αργότερα η σχέση άμεσων έμμεσων φόρων βελτιώθηκε αισθητά χωρίς όμως να έχει μόνιμο και σταθερό χαρακτήρα. Η κατάσταση αυτή οδήγησε στο αποτέλεσμα, το ποσοστό συμμετοχής των άμεσων φόρων στα συνολικά φορολογικά έσοδα του κρατικού προϋπολογισμού να βρίσκετε ακόμα και σήμερα, μετά από περίπου 50 χρόνια, στα ίδια επίπεδα με τότε.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως η σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων δε βελτιώθηκε κατά τη μεταπολεμική περίοδο καθότι η βελτίωση της σχέσης αυτής αποτέλεσε στόχο των περισσότερων προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης και πρόταση όλων των αρμόδιων ομάδων εργασίας και επιτροπών. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, κυρίως όμως στη φορολογική πολιτική που ασκείτε στη χώρα η οποία δε φαίνεται να διαμορφώνεται σύμφωνα με τους στόχους που έχουν τεθεί. Προφανώς δεν είναι τυχαίο το γεγονός πως το ποσοστό συμμετοχής των άμεσων φόρων στα φορολογικά έσοδα του κρατικού

προϋπολογισμού μειώθηκε όλα σχεδόν τα χρόνια των βουλευτικών εκλογών (1975, 1977, 1981, 1985, 1989, 1996) (.Τάσος,Ν., 2001, 278-279).

1.7.1 Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα άμεσων φόρων

Πλεονεκτήματα:

- Το γεγονός ότι οι άμεσοι φόροι επιβάλλονται βάσει του εισοδήματος θεωρούνται δικαιότεροι σε σχέση με την φορολογική επιβάρυνση των πολιτών.
- Η απόδοση τους προς το Δημόσιο είναι σταθερή.
-

Μειονεκτήματα:

- Οι άμεσοι φόροι απαιτούν μεγαλύτερη δαπάνη από τη μεριά του Κράτους για να εισπραχθούν.
- Με την άμεση φορολογία η δυσανασχέτηση των πολιτών έναντι στη φορολογία μπορεί να εκδηλωθεί ευκολότερα και να οδηγήσει σε φοροδιαφυγή σε μεγαλύτερο βαθμό.
- Μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την επιχειρηματική και οικονομική δραστηριότητα.

1.7.2. Πλεονεκτήματα και Μειονεκτήματα Έμμεσων Φόρων

Πλεονεκτήματα:

- Μπορούν να επιβληθούν ευκολότερα από την Πολιτεία αφού ενσωματώνονται στο τίμημα των καταναλωτικών αγαθών ή των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Δεν απαιτείται μεγάλη δαπάνη για την είσπραξή τους.Είναι πιο αποδοτικοί προς το Κράτος.

Μειονεκτήματα:

- Επιβαρύνουν το ίδιο τους πολίτες ανεξάρτητα από το εισόδημά τους με συνέπεια να δημιουργούν άνιση κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ των πολιτών. Έτσι δεν συμβαδίζουν με την φοροδοτική ικανότητα των φορολογούμενων ενός κράτους.
- Είναι κατανοητό πως ο σωστός συνδυασμός, σε κάθε κράτος, των άμεσων και έμμεσων φόρων μπορεί να επιτύχει στη μεγιστοποίηση των δημόσιων εσόδων και την εξάλειψη των προβλημάτων που δημιουργούνται από την φορολογία.

Τα φορολογικά συστήματα που υιοθετούνται από τα κράτη, τείνουν να συγκλίνουν, στα αναπτυγμένα κράτη, σε μεγαλύτερη εφαρμογή των άμεσων φόρων έναντι των έμμεσων, σε αντίθεση με τα αναπτυσσόμενα που οι έμμεσοι φόροι αποτελούν τη σημαντικότερη πηγή εσόδων, από την φορολογία, για το κράτος. Οι λόγοι που σε μια αναπτυγμένη οικονομία επικρατούν οι άμεσοι φόροι σε σχέση με τους έμμεσους, είναι οι ακόλουθοι:

- Τα εισοδήματα είναι υψηλά, άρα και η φοροδοτική ικανότητα μεγαλύτερη.
- Οι φοροτεχνικές υπηρεσίες είναι πιο άρτια οργανωμένες.
- Οι οικονομικές μονάδες είναι οργανωμένες καλύτερα λογιστικά.
- Οι φορολογούμενοι εμφανίζουν μικρότερη τάση για φοροδιαφυγή.

Αντίθετα στις λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες οι παραπάνω λόγοι λειτουργούν αντίθετα και για αυτό οι εν λόγω οικονομίες καταφεύγουν και στηρίζονται περισσότερο στην έμμεση φορολογία.

1.8 Διακρίσεις Αντίδρασης Φορολογούμενων

Τώρα που γνωρίσαμε καλύτερα τον φόρο, θα ήταν παράληψη αν δεν αναφέραμε πως οι φορολογούμενοι αντιδρούν στη φορολογία και στη μείωση του διαθέσιμου εισοδήματος ειδικά εφόσον δεν υπάρχει άμεση αντιπαροχή. Οι δυο κατηγορίες που προκύπτουν είναι οι ενεργητικές αντιδράσεις και οι παθητικές αντιδράσεις.

Ενεργητικές: εδώ περιλαμβάνονται συνήθως η φοροδιαφυγή και η φοροαποφυγή καθώς επίσης και η μεταφορά οικονομικών δραστηριοτήτων από τον τομέα της επίσημης οικονομίας στον τομέα της παραοικονομίας στον βαθμό που αυτές γίνονται, όπως πιστεύεται, για τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης ή την πλήρη αποφυγή της καταβολής φόρου.

Παθητικές: αφορούν την επίδραση της φορολογίας στην οικονομική συμπεριφορά των φορολογούμενων, όπως είναι τα κίνητρα για εργασία, η αποταμίευση, ακόμη η ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων κ.λπ.(Τάτσος,Ν.,2001,. 15)

ΚΕΦΑΛΑΛΑΙΟ 2: ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

2.1 Αρχές που διέπουν τη Φορολογία και Φορολογικά

Συστήματα

Η πολιτεία θεσπίζει κάποιες αρχές και κανόνες για την ομαλότερη λειτουργία του Κρατικού μηχανισμού και η φορολογία δεν ήταν δυνατόν να μην διέπεται από τα παραπάνω. Έτσι οι αρχές της φορολογίας μπορούν να θεωρηθούν οι εξής:

- **Κανόνας καθολικότητας φόρου** με την έννοια ότι ο φόρος επιβάλλεται σε όλους τους πολίτες χωρίς εξαιρέσεις ακόμη δε και στους αλλοδαπούς που ζουν στην Ελλάδα. Η απαλλαγή από τη φορολογία των μικρών εισοδημάτων δεν έρχεται σε αντίθεση με τον

κανόνα της καθολικότητας, επειδή η διαφορά των εισοδών από τη φορολόγηση των μικρών εισοδημάτων σε σχέση με τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης του φόρου είναι πολύ μικρή και επιπλέον το ίδιο κράτος μεταγενέστερα, ίσως, χρειαζόταν να ενισχύσει οικονομικά τους μικροεισοδηματίες.

- **Κανόνας παραγωγικότητας φόρου** ο οποίος συσχετίζεται άμεσα με τον ταμειακό σκοπό της φορολογίας. Για να είναι παραγωγικός ένας φόρος θα πρέπει αρχικά να μην είναι πολύ μεγάλος σε συντελεστή έτσι ώστε να μην οδηγούν τους πολίτες στη φοροδιαφυγή. Στη συνέχεια θα πρέπει ο φόρος να μην καθιερώνει απαλλαγές καθώς επίσης σημαντικό στοιχείο για τη φορολόγηση είναι να μπορεί να βεβαιωθεί και να εισπραχθεί άμεσα χωρίς να υπάρχει μεγάλος κόστος. Και τέλος ένα σημαντικό στοιχείο στον κανόνα της παραγωγικότητας είναι οι νόμοι και ότι πρέπει να μένουν σταθεροί και σαφείς ώστε να μην υπάρχουν σύγχυση.
- **Κανόνας Απλότητας φόρου** με την έννοια ότι το σύστημα φορολόγησης πρέπει να είναι λιτό και κατανοητό και όχι περίπλοκο και δυσνόητο από τους χρήστες του συστήματος. Όταν ένα σύστημα είναι εύκολο σε κατανόηση τότε δεν δημιουργούνται ιδιαίτερα προβλήματα και οι διαδικασίες επιταχύνουν και αυτό είναι ένα όφελος προς τους πολίτες αλλά και τις Δημόσιες υπηρεσίες.
- **Κανόνας βεβαιότητας και σταθερότητας φόρου** ο οποίος δίνει τη δυνατότητα στο φορολογούμενο να γνωρίζει καλύτερα τις υποχρεώσεις του προς το Δημόσιο χωρίς το κίνδυνο παρερμηνειών.
- **Κανόνας καταλληλότητας φόρου** που σχετίζεται με τον τόπο, χρόνο και τρόπο πληρωμής του φόρου ώστε ο φορολογούμενος να διευκολύνεται από κάθε άποψη. Σχετικά με τον τόπο πληρωμής πρέπει να ορίζεται η κατοικία ή η επαγγελματική στέγη του πολίτη, ενώ από την πλευρά του χρόνου θα πρέπει να

είναι εκείνος που διευκολύνει το φορολογούμενο και είναι ιδιαίτερα αποτελεσματικό όταν η πληρωμή του φόρου συμπίπτει με την πραγματοποίηση του εισοδήματος.

- **Κανόνας ελαχίστου ορίου συντήρησης** που αναφέρεται στο τμήμα εισοδήματος του φορολογουμένου με το οποίο καλύπτει τις βασικές του ανάγκες και το οποίο δεν πρέπει να υπάγεται σε φορολόγηση.
- **Κανόνας διαχωρισμού των εισοδημάτων** που διαπραγματεύεται τη διάκριση του φορολογικού βάρους που θα πρέπει να επωμίζεται ο φορολογούμενος ανάλογα με την προέλευση του εισοδήματος.
- **Κανόνας αποφυγής διπλής φορολογίας** ο οποίος αναφέρεται στο γεγονός ότι ένα πρόσωπο μπορεί να πληρώνει τον ίδιο φόρο 2 φορές και αυτό έχει επιπτώσεις στο εισόδημα του αλλά και στα έσοδα του κράτους. Η αποφυγή επιτυγχάνεται με τη μέθοδο έκπτωσης φόρου, εξαίρεσης ή απαλλαγής και διαίρεσης ή κατανομής. Στην πρώτη μέθοδο η φορολόγηση ενός πολίτη στο εξωτερικό για παράδειγμα αφαιρείται από το φόρο που προκύπτει στην Ελλάδα υπό την νομοθεσία (ν. 2238/94). Στη μέθοδο εξαίρεσης ή απαλλαγής στα κράτη στα οποία κατοικούν πολίτες από άλλα κράτη το εισόδημα είτε απαλλάσσεται από φορολόγηση είτε φορολογούν το εισόδημα που αποκτήθηκε στην επικράτεια τους. Στη τελευταία μέθοδο το εισόδημα χωρίζεται σε 2 μέρη στα οποία το ένα μέρος φορολογείται από τη χώρα που κατοικεί ο πολίτης και το άλλο από τη χώρα που αποκτήθηκε το εισόδημα. (Καούνης Μ., 2009)

Τα φορολογικά συστήματα διακρίνονται σε δυο κατηγορίες με βάση τον τρόπο υπολογισμού του φόρου. Το **αναλογικό** με τον οποίο ο φορολογικός συντελεστής παραμένει σταθερός ανεξάρτητα του ύψους της φορολογητέας ύλης και στο **προοδευτικό** με το οποίο τα υψηλότερα εισοδήματα συνεισφέρουν περισσότερο στη

φορολογία του Κράτους και οι ανισότητες εισοδημάτων ελαχιστοποιούνται. Στη χώρα μας το προοδευτικό σύστημα εφαρμόζεται από το 1955. Η φορολογητέα ύλη χωρίζεται σε επιμέρους τμήματα τα οποία ονομάζονται κλιμάκια. Υπάρχει το αφορολόγητο κλιμάκιο και από εκεί και πέρα υπάρχουν σε αύξουσα σειρά συντελεστές φορολόγησης. Οι συντελεστές και τα κλιμάκια τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας τροποποιούνται συνεχώς και εισέρχονται και διάφορα οικονομικά κριτήρια (π.χ. αντικειμενικές δαπάνες, συλλογή αποδείξεων) που καθορίζουν

2.2 Το Φορολογικό Σύστημα της Ελλάδας. Χαρακτηριστικά και Ιδιομορφίες:

Κύριο γνώρισμα του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι η πολυπλοκότητα του, ανκαι μετά την εισαγωγή του ΦΠΑ, το 1987, η κατάσταση έχει ελαφρά βελτιωθεί. Μερικοί λόγοι που συνέβαλαν σημαντικά στο πολύπλοκο του φορολογικού συστήματος είναι οι εξής :

- Ο ασυνήθιστα μεγάλος αριθμός των φόρων (κυρίως των έμμεσων) οι οποίοι έχουν συσσωρευτεί τα τελευταία 40 χρόνια και πολλοί από τους οποίους έχουν πολύ μικρή απόδοση.
- Ο μεγάλος αριθμός διαφορετικών «φορολογικών κινήτρων» που δόθηκαν από τις αρχές της δεκαετίας του 1950 μέχρι σήμερα για την προώθηση των επενδύσεων, της εισαγωγής κεφαλαίων από το εξωτερικό, της περιφερειακής ανάπτυξης, των εξαγωγών, της ανάπτυξης του χρηματιστηρίου και της κεφαλαιαγοράς γενικότερα.
- Ο μεγάλος αριθμός των έκτακτων φόρων και εισροών που επιβλήθηκαν από το 1950 μέχρι σήμερα για την αντιμετώπιση έκτακτων αναγκών στον προϋπολογισμό ή στο Ισοζύγιο Πληρωμών. Αρκετοί από αυτούς τους «έκτακτους» φόρους παρέμειναν στο φορολογικό σύστημα, ως αυτοτελείς φόροι, παρά το γεγονός ότι είχαν επιβληθεί για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. (πχ. Τέλος ύδρευσης)
- Το γεγονός ότι ορισμένοι φόροι επιβάλλονταν μέχρι πρόσφατα με πάρα πολλούς και

διαφορετικούς συντελεστές. Όπως ο ΦΚΕ επιβάλλονταν με 24 κύριους και αρκετούς «ειδικούς» συντελεστές.

- Το γεγονός ότι το ίδιο αγαθό, ιδιαίτερα κατά την εισαγωγή, είναι δυνατό να επιβαρύνεται ταυτόχρονα έως και με 10 διαφορετικούς φόρους, δασμούς, εισφορές και άλλα όμοια.
- Η αοριστία της φορολογικής βάσης ορισμένων φόρων και ιδιαίτερα των δυο γενικών φόρων κατανάλησης, του χαρτοσήμου και του ΦΚΕ. Η έκταση και η αοριστία της φορολογικής βάσης του χαρτοσήμου είναι πολύ μεγάλη. Αν και ένα μέρος του χαρτοσήμου ενσωματώθηκε στο ΦΠΑ, η δυσκολία καθορισμού της φορολογικής βάσης του χαρτοσήμου παραμένει. Αυτό συμβαίνει διότι το τμήμα που ενσωματώθηκε στο ΦΠΑ είχε μάλλον ξεκάθαρη φορολογική βάση. Η περίπτωση του ΦΚΕ δε διαφέρει από την παραπάνω. Υπήρχε μόνιμο πρόβλημα προσδιορισμού των «βιομηχανικών και βιοτεχνικών επιχειρήσεων» που είχαν υποχρέωση καταβολής φόρου. Από το ένα μέρους υπήρχε πρόβλημα του μεγέθους που έπρεπε να έχει η βιοτεχνία. Από το άλλο μέρος υπήρχε το πρόβλημα του τρόπου παραγωγής του προϊόντος. Σε πολλές περιπτώσεις απαιτείτο μια κατά περίπτωση προσέγγιση για να προσδιοριστεί εάν μια επιχείρηση ανήκε στη φορολογική βάση του ΦΚΕ ή όχι.
- Από το γεγονός ότι το χαρτόσημο δεν ήταν ένας φόρος αλλά μια σωρεία διαφορετικών και διακεκριμένων φόρων, με διαφορετικές φορολογικές βάσεις, διαφορετικούς συντελεστές, διαφορετικό τρόπο είσπραξης του φόρου και με διαφορετικές επιπτώσεις στη οικονομία.

Επιμείναμε στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος, γιατί αποτελεί μια από τις κυριότερες αιτίες για την ύπαρξη και την ανάπτυξη της φοροδιαφυγής και από αυτή τη σκοπιά ενδιαφέρει άμεσα στην παρούσα εργασία. Είναι εμφανές ότι κάποιες περιπτώσεις δεν έχουν πλέον σημασία μετά την εισαγωγή του ΦΠΑ. Αναφέρονται όμως γιατί γίνεται γενικά δεκτό ότι από τη στιγμή που και ο πλέον έντιμος φορολογούμενος αρχίσει να φοροδιαφεύγει, πολύ δύσκολα μπορεί να τα σταματήσει.

Χαρακτηριστικό του ελληνικού φορολογικού συστήματος είναι ότι το μεγαλύτερο μέρος των φορολογικών εσόδων εισπράττεται από την έμμεση φορολογία. Αποτέλεσμα του χαρακτηριστικού αυτού είναι η άνιση κατανομή του φορολογικού βάρους. (Καλυβιανάκης Κ.,1993, 33-36)

2.3 Το Φορολογικό σύστημα και η Εφαρμογή του Ανάλογα με το Μέγεθος των Ελληνικών Επιχειρήσεων:

«Φορολογικά συστήματα καλούνται το σύνολο των αρχών βάσει των οποίων προσδιορίζεται ο φόρος ή με άλλη έννοια φορολογικό σύστημα είναι το σύνολο των φόρων οι οποίοι έχουν επιλεγεί και εφαρμόζονται σε δεδομένη στιγμή εντός ορισμένης χώρας.

Δεν αρκεί να μιλάμε για φορολογικό σύστημα, ώστε να έχουμε απλώς ένα άθροισμα διαφόρων φόρων αλλά αυτοί πρέπει να έχουν επιλεγεί και κατασκευαστεί κατά τέτοιο τρόπο που να εξυπηρετούν πληρέστερα τους επιδιωκόμενους σκοπούς. Συνεπώς, είναι το συγκρότημα των επιμέρους φόρων, με τους οποίους το κράτος αντλεί από τη μοναδική φορολογική πηγή τα έσοδα και οι οποίοι έχουν κατά τέτοιο τρόπο επιλεγεί και κατασκευαστεί ώστε να συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον από την άποψη των διαφόρων σκοπών του φόρου για την κατά το δυνατό πληρέστερη εξυπηρέτηση των σκοπών. Η φορολόγηση των εταιριών σε όλες τις χώρες —μέλη του ΟΟΣΑ, είτε γίνεται με ενιαίο τρόπο για όλες τις εταιρίες, είτε στηρίζεται σε αντικειμενικά και οικονομικά κριτήρια, ενώ ο τρόπος με τον οποίο φορολογούνται στην Ελλάδα, έχει ως αποτέλεσμα την χαμηλότερη φορολογική επιβάρυνση των προσωπικών εταιριών έναντι των κεφαλαιουχικών. Το γεγονός αυτό, εκτός από τα αρνητικά αποτελέσματα που μπορεί να επιφέρει στα δημοσιονομικά μεγέθη του κράτους, δημιουργεί στρεβλώσεις στο ελληνικό φορολογικό σύστημα, γιατί επηρεάζει τις αποφάσεις των επιχειρηματιών υπέρ της ίδρυσης προσωπικών εταιριών. Όμως, το φορολογικό σύστημα, πρέπει να είναι ουδέτερο, όσον αφορά τέτοιου είδους αποφάσεις, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται αποκλειστικά με βάση άλλα κριτήρια.

Με τη οικονομική θεωρία της εποχής έως και το έτος 1970 που τόνιζε ιδιαίτερα τα σημαντικά πλεονεκτήματα των μεγάλων και δυνατών επιχειρήσεων αφού θεωρούσε πως η επιτυχία κάποιας επιχείρησης ήταν συνυφασμένη με το μέγεθος της. Το ακριβές μέγεθος της παραγωγής και οι διάφορες οικονομίες κλίμακας, ήταν από τα πλέον καθοριστικά σημεία για την περαιτέρω επιβίωση και ανταγωνιστικότητα μιας μεγάλης ή μικρής επιχείρησης στην Ελληνική κοινωνία. Κάτι τέτοιο βέβαια ενίσχυε σημαντικά την ανάπτυξη των μεγάλων επιχειρήσεων και έθετε κάποιους φραγμούς στην ανάπτυξη των αποκαλούμενων “Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων”. Τα διάφορα όμως εμπειρικά στοιχεία σε παγκόσμια βάση, δείχνουν ότι τα εκάστοτε οικονομικά αποτελέσματα δεν συμβαδίζουν απολύτως με το μέγεθος των επιχειρήσεων. Οι επιχειρήσεις απασχολούν μεγάλο μέρος του ενεργού εργατικού πληθυσμού της χώρας και η παρουσία τους εξελίσσεται σε βασικό παράγοντα αύξησης της απασχόλησης, πρόωθηση της επιχειρηματικής καινοτομίας και βελτίωση της παραγωγικότητας. Μια επιχείρηση δεν ορίζεται από έναν ευρέως αποδεκτό ορισμό, αλλά κάθε φορά αναφέρεται βάσει των συγκεκριμένων κοινωνικών και οικονομικών συνθηκών που επικρατούν στην χώρα και των εφαρμοσμένων σε αυτήν πολιτικών. Μια επιχείρηση μπορεί να απασχολεί διαφορετικό αριθμό εργαζομένων από χώρα σε χώρα, αφού οι διαφορές που εντοπίζονται στον πληθυσμό μιας χώρας μπορούν να καθορίζουν και τα ανάλογα μεγέθη.

Για παράδειγμα, μια μικρομεσαία επιχείρηση στις Η.Π.Α. μπορεί να απασχολεί περίπου 400 εργαζομένους, στην Κίνα λιγότερο από 300 και στις χώρες της Γαλλίας και Γερμανίας κάτι λιγότερους από 45. Σύμφωνα με τον αντίστοιχο νόμο που υπάρχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση (αρ. L107/8, 30-4-96), ως μικρομεσαία επιχείρηση ορίζεται εκείνη η οποία απασχολεί έως 250 άτομα εργατικό προσωπικό, επιτυγχάνει έναν ετήσιο κύκλο εργασιών έως 40 εκατομμύρια ευρώ και το σύνολο του ισολογισμού της δεν υπερβαίνει τα 27 εκατομμύρια ευρώ. Στην χώρα της Ελλάδας βέβαια, ως μικρομεσαία επιχείρηση ορίζεται εκείνη η οποία απασχολεί έως 100 άτομα εργατικό προσωπικό. Μια τέτοιου είδους επιχείρηση στον Ελληνικό χώρο, είναι συνήθως οικογενειακής φύσης και η διοίκηση της εξασκείται από τους ιδιοκτήτες της.

Η Ελλάδα, για παράδειγμα, θεωρείται η χώρα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, αφού αυτού του είδους οι εταιρείες οι οποίες απασχολούν λιγότερο από 100 άτομα προσωπικό είναι πάρα πολλές και η δραστηριότητά τους εντοπίζεται στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Εξίσου σημαντική είναι και η ύπαρξη των λεγόμενων «μικρών» επιχειρήσεων, που απασχολούν λιγότερο από 10 άτομα προσωπικό. Στην Ελλάδα, ο τρόπος με τον οποίο φορολογούνται οι επιχειρήσεις, διαφοροποιεί σημαντικά τη συνολική φορολογική τους επιβάρυνση χωρίς όμως να λαμβάνεται υπόψη το μέγεθος τους. Έτσι οι προσωπικές εταιρίες (Ομόρρυθμη, ετερόρρυθμη, κοινωνία κ.λπ.) φορολογούνται με συντελεστή 20% στα κέρδη που απομένουν μετά την αφαίρεση της επιχειρηματικής αμοιβής των εταίρων (άρθρο 10 § 1, παρ. α', Ν. 2238/94, ως ισχύει μετά την τροποποίηση από το άρθρ. 3, § 1 Ν. 3296/04). Η εν λόγω επιχειρηματική αμοιβή αποτελεί πλάσμα νόμου και υπολογίζεται ως το γινόμενο του ποσοστού συμμετοχής κάθε εταίρου με το 50% των κερδών της προσωπικής εταιρίας. Οι υπολογισμοί γίνονται για μέχρι 3 εταίρους με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής. Και είναι πλάσμα νόμου η επιχειρηματική αμοιβή, γιατί η διανομή των κερδών στην πράξη δεν γίνεται μόνο σε τρεις εταίρους αν η εταιρία έχει περισσότερους, ούτε υπολογίζεται η εν λόγω επιχειρηματική αμοιβή πάνω στο 50% των κερδών. Τέλος, στις κεφαλαιουχικές εταιρίες ο συντελεστής φόρου για το 2012 είναι 25%, ενώ μειώνεται σταδιακά μέχρι το 2014 που θα φθάσει στο 20% .» (<http://nemertes.lis.upatras.gr>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ

3.1. Η Έννοια της Φοροδιαφυγής

Φοροδιαφυγή αποκαλείται η καθ' οποιονδήποτε τρόπο παράνομη απόκρυψη φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Θεωρείται παράνομη και έντονα αντικοινωνική συμπεριφορά και συνιστά το αδίκημα της μη καταβολής του οφειλόμενου φόρου με την παραβίαση ή καταστρατήγηση του νόμου. Μπορεί να εμφανιστεί με δύο τρόπους:

- 1) αποκρύπτοντας εισοδήματα από διάφορες πηγές με σκοπό την πληρωμή χαμηλότερου φόρου.
- 2) εμφανίζοντας υπερβολικές ή πλαστές δαπάνες ώστε να επωφεληθεί από εκπτώσεις φόρου.

Η φοροδιαφυγή εντοπίζεται εύκολα σε εισοδήματα που προέρχονται από μισθωτές υπηρεσίες ή εκμετάλλευση ακινήτων, λόγω της ευκολίας διασταύρωσης στοιχείων (δηλαδή σύγκριση εσόδου από τον ένα συμβαλλόμενο και δαπάνης από το άλλο), ενώ είναι δύσκολο να εντοπισθούν σε πηγές όπως από ελευθέρια επαγγέλματα. Στις εμπορικές επιχειρήσεις συνήθως η φοροδιαφυγή αντιμετωπίζεται με επιτόπου ελέγχους, αλλά και διασταυρώσεις. Στις περιπτώσεις που είναι δύσκολη η διασταύρωση, υπολογίζεται ένα τεκμαρτό εισόδημα, ενώ κατά καιρούς αναπροσαρμόζονται τα τεκμήρια διαβίωσης.

Επίσης, όταν λέμε φοροδιαφυγή, εννοούμε το σύνολο των παρανομών ενεργειών των ιδιωτικών φορέων (επιχειρήσεων), με τις οποίες αποβλέπουν στη μείωση ή εξάλειψη της φορολογικής τους υποχρέωσης (δηλαδή την πληρωμή φόρων).

Τέτοιες παράνομες ενέργειες είναι π.χ. η δήλωση στη φορολογούσα Αρχή (εφορία) μικρότερου εισοδήματος από το πραγματοποιηθέν κατά τον υπολογισμό του φόρου εισοδήματος, η εμφάνιση από τις επιχειρήσεις ακαθάριστων εσόδων (τζίρος) μικρότερων από τα πραγματοποιηθέντα κατά τον υπολογισμό του φόρου κατανάλωσης, η λαθραία εισαγωγή ειδών από το εξωτερικό για να μη πληρωθούν δασμοί κλπ.

Επιπρόσθετα, ένας ορισμός ο οποίος θεωρείται ότι καλύπτει αρκετά την έννοια της φοροδιαφυγής είναι αυτός του DepartmentoftheTreasury του 1983. σύμφωνα με τον ορισμό αυτό φοροδιαφυγή αποτελεί:

- Το τμήμα εκείνο του φόρου εισοδήματος, το οποίο αντιστοιχεί σε εισόδημα που θα έπρεπε με βάση την ισχύουσα νομοθεσία να δηλώνεται οικειοθελώς από τους φορολογούμενους στις αρμόδιες φορολογικές αρχές, αλλά για οποιαδήποτε λόγο δεν δηλώνεται.

- Το τμήμα εκείνο των έμμεσων φόρων και λοιπόν άμεσων φόρων, το οποίο με βάση την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία θα πρέπει να εισπράττεται και να αποδίδεται εθελοντικά στο κράτος αλλά για οποιοδήποτε λόγο αυτό δεν φθάνει ποτέ στο δημόσιο ταμείο. (Κανελλόπουλος Κ.Α,1995).
- Οι φόροι οι οποίοι δεν καταβλήθηκαν στον κράτος λόγω παροχής φορολογικών απαλλαγών και κινήτρων, χωρίς να επιτευχθεί το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα (Παυλόπουλος, 1987).
- Οι τόκοι που αντιστοιχούν στο τμήμα εκείνο των φόρων που καταβάλλονται με καθυστέρηση και μετά τη λήξη του οικείου δημοσιονομικού έτους. (Μανεσιώτης, 1991).
- Η μη είσπραξη των οφειλόμενων φόρων μετά την βεβαίωσή τους.

Ωστόσο, άλλοι συγγραφείς περιλαμβάνουν στην έννοια της φοροδιαφυγής τις φορολογικές απαλλαγές οι οποίες δόθηκαν σε φορολογούμενους χωρίς να επιτευχθούν οι σκοποί για τους οποίους χορηγήθηκαν ακόμα και τους τόκους των φόρων οι οποίοι καταβλήθηκαν καθυστερημένα.

Από τις ανωτέρω επισημάνσεις, προκύπτει ότι, για να μην υπάρχει φοροδιαφυγή οι φορολογούμενοι θα πρέπει να δηλώνουν την φορολογητέα ύλη ολόκληρη, εθελοντικά αλλά και εμπρόθεσμα.

3.2 Ιστορική Αναδρομή

Η οικονομική κοινότητα έστρεψε την προσοχή της στην μελέτη του φαινομένου στα τέλη της δεκαετίας του εξήντα (1960) και στις αρχές του εβδομήντα (1970). Ο κύριος λόγος ήταν η δημοσίευση μιας σειράς ερευνών που τόνιζε την μεγάλη έκταση του σε πολλές Δυτικές χώρες.

Παρότι οικειτιμήσεις του πραγματικού μεγέθους της φοροδιαφυγής κατά την περιοδοεκείνη στηριζόντουσαν σε στατιστικές μεθόδους επιρεπείς σε σημαντικάστατιστικά λάθη, η εντύπωση που δημιουργήθηκε ήταν ότι η φοροδιαφυγή αποτελούσε ένα σημαντικό κομμάτι οικονομικής δραστηριότητας στο οποίο οικονομικοί δρώντες αφιέρωναν πολύ χρόνο και οικονομικούς πόρους. Μία από τις πρώτες εμπειρικές έρευνες πραγματοποιήθηκε από τον M.Rey το 1965. Ο M.Rey μελέτησε την περίπτωση του Ιταλικού γενικού φόρου πωλήσεων (Italian General Sales Tax) ο οποίος επιβαλόταν στην πλειψηφία των καταναλωτικών αγαθών και υπηρεσιών. Υπολόγισε ότι από το σύνολο των προβλεπόμενων εσόδων μόνο το 52,46% αυτών εισπράχθηκαν. Ο Gutman το 1976 υπολόγισε ότι το 10% του συνόλου της οικονομικής δραστηριότητας της Αμερικανικής οικονομίας διεξαγόταν στην μαύρη αγορά, ενώ ο Feige την ίδια περίοδο υπολόγισε ότι 369 δισεκατομύρια δολάρια διακινούνταν έξω από την νόμιμη αγορά. Από εκεί και ύστερα, κανένας οικονομολόγος δεν μπορούσε να αρνηθεί την ανάγκη ενός θεωρητικού υποδείγματος που να εξηγεί την συμπεριφορά του φαινομένου.

Το βασικό θεωρητικό μοντέλο μελέτης του φαινομένου αναπτύχθηκε από τους Allingham και Sandmo το 1972 και τον Yitzaki το 1974. Ένας ορθολογικός οικονομικός δρών, προσπαθεί να επιλέξει το άριστο επίπεδο εισοδήματος που θα δηλώσει στις φορολογικές αρχές σε ένα αβέβαιο περιβάλλον μεσταθερές συνιστώσες το αρχικό του εισόδημα, την πιθανότητα να αποκαλυφθεί η απάτη του, τον φορολογικό συντελεστή και το πρόστιμο. Το μοντέλο, πιστό στην φιλοσοφία του νεοκλασικού υποδείγματος, προσδιορίζει σχέσεις αλληλεξάρτησης μεταξύ των προαναφερθέντων συνιστωσών και χαράσσει τις κατευθύνσεις της οικονομικής πολιτικής που θα πρέπει να ακολουθηθεί για να περιοριστεί το μέγεθος της φοροδιαφυγής.

Ένα από τα βασικά μηνύματά του, είναι η αρνητική σχέση αλληλεξάρτησης μεταξύ του μεγέθους της φοροδιαφυγής και του φορολογικού συντελεστή: όταν ο φορολογικός συντελεστής αυξάνεται, το μέγεθος του φοροδιαφεύγοντος εισοδήματος μειώνεται. Το συμπέρασμα αυτό ερχόταν σε αντίθεση με την επικρατούσα διαισθητική άποψη του οικονομικού κόσμου ότι όσο πιο μεγάλος είναι ο φορολογικός συντελεστής τόσο πιο μεγάλα

τα φορολογικά βάρη του ατόμου άρα τόσο μεγαλύτερο θα είναι και το μέγεθος της φοροδιαφυγής. Οι Allingham, Sandmo και Yitzaki απέδειξαν ότι αυτό δεισιχύει. Παρότι το μοντέλο στηριζόταν στην υπόθεση ενός ατόμου που χαρακτηρίζεται από αποστροφή στον κίνδυνο (risk averse agent) το συμπέρασμα αυτό αποτέλεσε σήμα κατατεθέν της επιστημονικής βιβλιογραφίας του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

Ένα από τα μεγάλα μειονεκτήματα του βασικού μοντέλου ήταν η απουσία του κράτους σαν ενεργός οικονομικός παράγοντας. Ο Kolm από το 1973 δήλωνε ότι δεν μπορούμε να κατανοήσουμε σε βάθος το φαινόμενο της φοροδιαφυγής χωρίς να λάβουμε υπόψιν μας τον ρόλο του κρατικού φορέα στην όλη διαδικασία. Οι κρατικές αρχές επιβάλλουν το εκάστοτε φορολογικό σύστημα και τους μηχανισμούς προστασίας αυτού και άρα επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό την συμπεριφορά των ατόμων. Πρέπει λοιπόν να εξετάσουμε σε βάθος τους στόχους του κρατικού φορέα και τις μεθόδους επίτευξής τους. Η εισαγωγή του κρατικού φορέα στο μοντέλο ανάλυσης της φοροδιαφυγής πραγματοποιήθηκε από τον Sandmo το 1981. Ο στόχος του κράτους δεν είναι απλώς να συλλέξει έσοδα αλλά να μεγιστοποιήσει την κοινωνική ευημερία. Η χρησιμοποίηση της συνάρτησης κοινωνικής ευημερίας έδωσε νέα προοπτική στην όλη ανάλυση του φαινομένου.

Παρότι η εκτενή εισαγωγή του κρατικού φορέα στα μοντέλα της φοροδιαφυγής διέυρνε τους αναλυτικούς ορίζοντες των οικονομολόγων, δημιούργησε ασάφεια στις αρχικές συναρτησιακές σχέσεις των βασικών παραγόντων του φαινομένου. Ξεκίνησε λοιπόν την δεκαετία του 80 μία σειρά εμπειρικών μελετών προκειμένου να αποσαφηνιστεί η επίδραση των φόρων, των προστίμων και των πιθανοτήτων αποκάλυψης της απάτης στο μέγεθος της φοροδιαφυγής. Το αποτέλεσμα ήταν συναρπαστικό. Αντί να αποσαφηνιστούν οι βασικές σχέσεις, άρχισε να δημιουργείται η εντύπωση ότι με βάση τα πραγματικά μεγέθη των προσδιοριστικών παραγόντων στις περισσότερες χώρες του Δυτικού κόσμου, το μέγεθος της φοροδιαφυγής ήταν πολύ μικρό! Το ενδιαφέρον των οικονομολόγων από την δεκαετία του ενενήντα μέχρι σήμερα επικεντρώθηκε στο αίνιγμα της νομιμοφροσύνης απέναντι στα φορολογικά βάρη (Tax Compliance Puzzle). Οι εμπειρικές έρευνες της προηγούμενης δεκαετίας

ανέδειξαν νέους,μη οικονομικούς παράγοντες που μπορεί να επηρεάζουν τις αποφάσεις των ατόμων.Μεταξύ αυτών οι πιο σημαντικοί είναι οι ηθικοί φραγμοί, το ψυχολογικό κόστος, οι κοινωνικές νόρμες, η εμπιστοσύνη προς την εκάστωτε κυβέρνηση κλπ. Όλοι αυτοί οι παράγοντες φαίνεται να επηρεάζουν με ανασταλτικό τρόπο την απόφαση των ατόμων να αποκρύψουν μέρος των πραγματικών οικονομικών μεγεθών τους από τις φορολογικές αρχές

3.3 Ελληνική Οικονομία Φορολογικό Σύστημα και Φοροδιαφυγή.

Η εξέταση μερικών βασικών χαρακτηριστικών της ελληνικής οικονομίας και ιδιαίτερα του φορολογικού συστήματος είναι αναγκαία για να κατανοήσουμε το πρόβλημα της φοροδιαφυγής πριν προχωρήσουμε σε μια τέτοια εξέταση, είναι χρήσιμο να αναφερθούμε στο φορολογικό μας σύστημα και γενικότερα στα Βασικά στοιχεία που πρέπει να χαρακτηρίζουν ένα «καλό» φορολογικό σύστημα . με βάση τη θεωρία και την εμπειρία , το βασικό χαρακτηριστικό ενός «καλού» φορολογικού συστήματος μπορεί να συνοψιστούν ως εξής:

α) Οικονομική αποτελεσματικότητα: Το φορολογικό σύστημα δεν πρέπει να παρεμποδίζει την αποτελεσματική κατανομή των οικ/κων πόρων.

β)Διοικητική απλότητα : Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι απλό και φτηνό στην διαχείριση του .

γ)Ευκαμψία : Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι σε θέση να ανταποκρίνεται εύκολα στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες .

δ)Πολιτική Υπευθυνότητας: Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι σχεδιασμένο έτσι, ώστε οι φορολογούμενοι να μπορούν εύκολα να διαπιστώσουν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους. Με τον τρόπο αυτό το πολιτικό σύστημα θα αντανάκλα με μεγαλύτερη ακρίβεια τις προτιμήσεις των πολιτών.

ε)Αμεροληψία: Το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι αμερόληπτο σε ότι αφορά τη σχετική μεταχείριση διαφορετικών ατόμων. Πρέπει δηλαδή να είναι δίκαιο.

Είναι γνωστό ότι τα πιο πάνω κριτήρια σε πολλές περιπτώσεις συγκρούονται μεταξύ τους. Για παράδειγμα η προσπάθεια αναδιανομής μέσω του φορολογικού συστήματος συγκρούεται με την αρχή της οικονομικής αποτελεσματικότητας. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και για τη σχέση μεταξύ απλότητας και φορολογικής δικαιοσύνης. Η ταυτόχρονη ικανοποίηση των πιο πάνω κριτηρίων είναι στην πράξη ιδιαίτερα δύσκολη , γι' αυτό και η κυβέρνηση πρέπει να επιλέξει εκείνα τα μέσα που θα της επιτρέψουν τον «κοινωνικά άριστο» συνδυασμό των διαφόρων κριτηρίων.Το σημαντικότερο ίσως πρόβλημα που αντιμετωπίζει ο σχεδιασμός ενός «καλού» φορολογικού συστήματος είναι ο προσδιορισμός της φορολογικής Βάσης . Μια από τις βασικότερες επιδιώξεις όλων σχεδόν των φορολογικών μεταρρυθμίσεων είναι η διερεύνηση της φορολογικής Βάσης . Στο σημείο αυτό τίθεται και το θέμα για το κατά πόσον υπερτερεί ή άμεση ή έμμεση φορολογία, για το πόσο πλατιά είναι η φορολογική Βάση , για το ποιες εξαιρέσεις και απαλλαγές δικαιολογούνται κ.ο.κ. Τα θέματα αυτά είναι πολύπλοκα και με μεγάλες αμφισβητήσεις τόσο στην θεωρία όσο και στην πράξη. Γενικά πάντως , γίνεται δεκτό ότι σε σχέση με την οικονομική αποτελεσματικότητα τη μικρότερη απώλεια, για την είσπραξη ενός συγκεκριμένου ποσού εσόδων, προκαλούν οι φόροι πλατιά Βάσης , διότι με τον τρόπο αυτό οι φορολογικοί συντελεστές να μπορεί να είναι χαμηλότεροι , και να προκαλούν έτσι μικρότερες επιπτώσεις . Για το αν υπερτερούν οι άμεσοι ή οι έμμεσοι φόροι το θέμα δεν είναι απόλυτα ξεκαθαρισμένο , αν και οι πολλοί διακεκριμένοι οικονομολόγοι, θεωρούν ότι οι άμεσοι φόροι υπερτερούν γενικά των έμμεσων.

Ας δούμε πιο αναλυτικά κατά πόσον τα πιο πάνω κριτήρια ικανοποιούνται από το φορολογικό σύστημα που ισχύει στη χώρα μας .

α)Οικονομική αποτελεσματικότητα:

Ένα βασικό επιχείρημα των συζητήσεων για φορολογική μεταρρύθμιση στις χώρες του ΟΟΣΑ,

αλλά και στις αναπτυσσόμενες χώρες είναι το κατά πόσον το φορολογικό σύστημα προωθεί την αποτελεσματική κατανομή των πόρων μιας οικονομίας , ελαχιστοποιεί στρεβλώσεις και επομένως , μεγιστοποιεί την αύξηση του εθνικού προϊόντος.. Το θέμα της επίδρασης των φόρων στην οικονομική αποτελεσματικότητα έχει προκαλέσει το μεγάλο ενδιαφέρον των οικονομολόγων τόσο από θεωρητικές όσο και από πρακτική άποψη. Είναι γνωστό ότι πολλοί φόροι μπορεί στην εφαρμογή τους να οδηγήσουν σε αποτελέσματα , αντίθετα από τα επιδιωκόμενα και να δημιουργήσουν αρνητικές επιπτώσεις στην οικονομία. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η περίπτωση της επίδρασης των φόρων στην προσφορά εργασίας και στις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν οι μεγάλοι οριακοί συντελεστές. Η αρνητική επίπτωση στην προσφορά εργασίας εξαρτάται από την ελαστικότητα προσφοράς εργασίας, για την οποία δεν έχουμε εκτιμήσεις στη χώρα μας. Η εμπειρία στις άλλες χώρες με λιγότερους περιορισμούς στην αγορά εργασίας έχει δείξει ότι η ελαστικότητα αυτή είναι μάλλον μικρή και μόνο για τις γυναίκες η τιμή της φαίνεται να είναι σχετικά μεγάλη εκεί όπου υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για μερική απασχόληση .

Στην Ελλάδα όπου μέχρι πρόσφατα οι οριακοί φορολογικοί ήταν σχετικά υψηλοί , θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι η επίδραση του φόρου εισοδήματος , στην κατανομή των πόρων ήταν αρνητική. Με τη μείωση όμως των οριακών συντελεστών , ήδη από το 1988, αλλά και με δεδομένα ότι οι υπάρχοντες υψηλοί οριακοί συντελεστές εφαρμόζονται σε σχετικά υψηλά εισοδήματα και κυρίως , λόγω της εκτεταμένης φοροδιαφυγής , στους μισθωτούς οι οποίοι δεν έχουν πολύ μεγάλη δυνατότητα προσαρμογής της προσφοράς εργασίας τους , η επίδραση δεν πρέπει να είναι σημαντική.

Ένα άλλο επιχείρημα εναντίον του φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων είναι ότι παραβιάζει τις αποταμιεύσεις και τις επενδύσεις .Γι' αυτό και πολλοί υποστηρίζουν ότι ο ΦΕΦΠ πρέπει να αντικατασταθεί από έναν φόρο στην κατανάλωση για την χώρα μας είναι αμφίβολο το αν υπάρχει αρνητική επίδραση του φορολογικού συστήματος στις αποταμιεύσεις και στις επενδύσεις . Όπως είναι γνωστό οι αποδόσεις των αποταμιεύσεων φορολογούνται μόνο για τις τραπεζικές καταθέσεις , ενώ οι αποδόσεις των ομολόγων είναι αφορολόγητες .

Επιπλέον έχουν εντοπιστεί φορολογικά κίνητρα που ευνοούν τις επενδύσεις, με αποτέλεσμα η τελική φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων να μην είναι ιδιαίτερα μεγάλη . Με Βάση μάλιστα πρόσφατες έρευνες που δείχνουν ότι το φορολογικό σύστημα δεν φαίνεται να παίζει καθοριστικό ρόλο στις επενδύσεις θα ήταν ίσως υπερβολικό να υποθέσει κανείς ότι οι σημαντικές μειώσεις των φορολογικών συντελεστών που θεσπίστηκαν με νόμο το 1992να έχουν σημαντική επίδραση στις επενδύσεις.

β) Διοικητική απλότητα.

Η είσπραξη φόρων και η διαχείριση του φορολογικού συστήματος γενικότερα , συνεπάγεται σημαντικό κόστος. Για το Ηνωμένο Βασίλειο οι εκτιμήσεις που έχουν γίνει ανεβάζουν το κόστος διαχείρισης του φορολογικού συστήματος στο 4% των φορολογικών εσόδων, ενώ για τις ΗΠΑ παρόμοιες εκτιμήσεις ανεβάζουν το κόστος στο 7% των εσόδων. Για την Ελλάδα δεν έχουν γίνει ανάλογες εκτιμήσεις , αλλά διαισθητικά μπορούμε να πούμε ότι το κόστος είναι αρκετά μεγάλο με δεδομένη την πολυπλοκότητα του σημερινού φορολογικού συστήματος, τόσο στην άμεση όσο και στην έμμεση φορολογία και με την γενικότερη αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης.

Ένας φόρος πρέπει να είναι απλός για να γίνεται κατανοητός από τους φορολογούμενους αλλά και το κόστος διαχείρισής του να είναι μικρός. Ο ΦΕΦΠ στη χώρα μας , παρά τις βελτιώσεις των πρόσφατων τιμών , είναι ιδιαίτερα πολύπλοκος ,Η νομοθεσία που διέπει τον φόρο μεταβάλλεται συχνά και είναι κατεσπαρμένη σε διάφορα νομοθετήματα , με αποτέλεσμα δύσκολα να γνωρίζει κανείς τη ακριβώς ισχύει. Έτσι πολλοί φορολογούμενοι είναι υποχρεωμένοι να προσφεύγουν σε ειδικούς με το αντίστοιχο κόστος , φυσικά. Ακόμη ο ΦΕΦΠ χρησιμοποιείται από την εκάστοτε κυβέρνηση ως μέσο άσκησης οικονομικής πολιτικής για την επίτευξη πολλαπλών στόχων. Έτσι έχουμε ένα ΦΕΦΠ που προβλέπει μια σειρά από απαλλαγές , εκπτώσεις και εξαιρέσεις , οι οποίες αποδυναμώνουν τη φορολογική βάση , κάνουν πολύπλοκο το φορολογικό σύστημα και διευκολύνουν τη φοροδιαφυγή . Θα πρέπει να σημειωθεί βέβαια ότι ορισμένες πρόσφατες ρυθμίσεις απλοποιούν σημαντικά το φορολογικό

σύστημα και το κάνουν πολύ πιο εύκολο από άποψη διαχείρισης , τόσο για τους φορολογούμενους , όσο και για τις φορολογούσες αρχές.

Εκτός όμως από το ΦΕΦΠ και παρά τις αξιοσημείωτες βελτιώσεις που επέφερε το σύστημα της έμμεσης φορολογίας ο φόρος προστιθέμενης αξίας και ο τελευταίος δεν είναι ιδιαίτερα απλός , με αποτέλεσμα το κόστος για τη φορολογούσα αρχή και για το κοινωνικό σύνολο να είναι μεγάλο. Αν προσθέσουμε την ύπαρξη και των άλλων φόρων όμως το χαρτόσημο, ειδικού φόροι , ο φόρος τραπεζικών εργασιών , οι φόροι μεταβίβασης , τα διάφορα τέλη κ.α. καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι το φορολογικό μας σύστημα εξακολουθεί να είναι αρκετά πολύπλοκο , με αποτέλεσμα όχι μόνο το κόστος να είναι μεγάλο, αλλά και η φοροδιαφυγή να διευκολύνεται.

γ)Ευκαμψία

Οι μεταβολές στο οικονομικό περιβάλλον επιβάλλουν πολλές φορές και την αλλαγή των φορολογικών συντελεστών , πράγμα που σε ορισμένες περιπτώσεις είναι εύκολο να γίνει και σε άλλες δυσκολότερο . Ένα χαρακτηριστικό που συχνά αναφέρεται είναι ο σταθεροποιητικός ρόλος των προοδευτικών φόρων στην οικονομία. Όταν για παράδειγμα η οικονομία είναι σε ύφεση , ίσως είναι επιθυμητό να μειωθούν τα φορολογικά έσοδα , ώστε να παρασχεθούν τα κατάλληλα κίνητρα για ανάκαμψη της οικονομίας, Αν ο πληθωρισμός είναι μικρός, τότε μια προοδευτική φορολογία παρέχει αυτόματη σταθεροποίηση , όταν τα εισοδήματα μειώνονται λόγω της ύφεσης , ο μέσος φορολογικός συντελεστής μειώνεται, ενώ , όταν υπάρχει ανάκαμψη και τα εισοδήματα αυξάνονται , ο μέσος φορολογικός συντελεστής αυξάνει. Όταν όμως υπάρχει σημαντικός πληθωρισμός , τότε η κατάσταση αλλάζει και υπάρχει το θέμα της τιμαριθμοποίησης .Σε περιόδους ύφεσης και πληθωρισμού η τιμαριθμοποίηση του φορολογικού συστήματος συμβάλλει στη σταθεροποίηση , ενώ σε περιόδους ανάκαμψης και πληθωρισμού η τιμαριθμοποίηση μειώνει την αυτόματη σταθεροποιητική επίδραση του φορολογικού συστήματος.

Στη χώρα μας , ο φόρος εισοδήματος φυσικών προσώπων μέχρι τώρα , αν και χαρακτηριζόταν από σχετική προοδευτικότητα , είχε μικρή μείωση και επομένως μικρή επίδραση στη συνολική οικονομική δραστηριότητα. Οι πρόσφατες μεταβολές, αν και φαίνεται να διευρύνουν την φορολογική Βάση , αυτή αφορά κυρίως τους μισθωτούς. Οι μεγάλες κατηγορίες εισοδηματιών , όπως «έμποροι» , «ελεύθεροι επαγγελματίες» , το θέμα διερεύνησης της φορολογικής βάσης , που μπορεί να αντιμετωπιστεί κυρίως από τον περιορισμό της φοροδιαφυγής , παραμένει ακόμα άγνωστο. Σε ότι αφορά τη έμμεση φορολογία , ή μάλλον πολύ περιορισμένοι προοδευτικότητά της δεν φαίνεται να μπορεί να προσδώσει στο σύστημα την απαραίτητη ευκαμψία και προσαρμοστικότητα , ανάλογα με την επικρατούσα οικονομική συγκυρία. Πέρα όμως από τις αυτόματες σταθεροποιητικές ιδιότητες ενός φορολογικού συστήματος , μεγάλη σημασία έχει και η δυνατότητα εύκολης προσαρμογής του στις μεταβαλλόμενες οικονομικές συνθήκες .η μεταβολή των φορολογικών συντελεστών είναι πολλές φορές δύσκολη για πολιτικούς ή άλλους λόγους γι' αυτό και πρέπει , όπου είναι δυνατό το σύστημα να ξεπερνά αυτό το πρόβλημα με ενδογενείς ή άλλους μηχανισμούς, όπως π.χ η αυτόματη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής Βάσης στην ακίνητη περιουσία ή στο φορολογικό σύστημα γενικότερα.

Το Ελληνικό φορολογικό σύστημα δεν φαίνεται να διαθέτει αυτές τις ιδιότητες , αφού και η φορολογική Βάση , ιδιαίτερα στην άμεση φορολογία είναι μικρή , αλλά και η τιμαριθμοποίηση του είναι ανύπαρκτη ή γίνεται μόνο περιπτωσιακά. Είναι μάλιστα αξιοσημείωτο ότι οι περισσότερες από τις πρόσφατες ρυθμίσεις δεν κάνουν καμία αναφορά στο θέμα της τιμαριθμοποίησης του φορολογικού συστήματος.

δ)Αμεροληψία

Με τον όρο αμεροληψία εννοούμε ότι το φορολογικό σύστημα είναι αμερόληπτο και «δίκαιο» στην κατανομή των φορολογικών βαρών. Οι οικονομολόγοι χρησιμοποιούν δύο έννοιες φορολογικής δικαιοσύνης : την οριζόντια (ρορολονική ισότητα και την κάθετη φορολογική ισότητα. Η πρώτη έννοια κατανοείται όταν τα άτομα που έχουν την ίδια φοροδοτική ικανότητα έχουν και την ίδια φορολογική μεταχείριση, ενώ η δεύτερη αρχή ικανοποιείται, όταν η

φορολογική επιβάρυνση των ατόμων διαφέρει για άτομα που έχουν διαφορετική φοροδοτική ικανότητα. Το θέμα του ορισμού φοροδοτικής ικανότητας δεν είναι απλό , αλλά στην πράξη έχει επικρατήσει να θεωρείται ως Βασικός δείκτης το εισόδημα του φορολογούμενου, αφού ληφθούν υπόψη και ορισμένες άλλες πλευρές , όπως η πηγή του εισοδήματος , η υγεία , η οικογενειακή κατάσταση του φορολογούμενου κ.α.

Αν εξετάσουμε το Ελληνικό φορολογικό σύστημα , θα παρατηρήσουμε ότι οι αρχές αυτές ικανοποιούνται . Η ευρύτητα διαδεδομένη φοροδιαφυγή αλλά και πολλές από τις απαλλαγές και εκπτώσεις που υπήρχαν παραβίαζαν την αρχή της οριζόντιας φορολογικής ισότητας . Τα μέτρα που θεσπίστηκαν το 1992 βελτιώνουν το σύστημα από άποψη οριζόντιας φορολογικής ισότητας αφού καταργούνται οι περισσότερες εκπτώσεις και απαλλαγές που ίσχυαν μέχρι πριν από λίγο, αλλά δεν λύνουν οριστικά το πρόβλημα. Ίσως όμως η μεγαλύτερη παραβίαση της αρχής αυτής να προέρχεται από τη μεγάλη φοροδιαφυγή και αφορά τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ μισθωτών και μη μισθωτών , αφού οι πρώτοι έχουν ελάχιστες δυνατότητες φοροδιαφυγής. Επιπλέον η φοροδιαφυγή φαίνεται να παραβιάζει και την αρχή της κάθετης φορολογικής ισότητας , αφού, σύμφωνα με όλες τις ενδείξεις , αυτή εντοπίζεται κυρίως στα μεσαία και ανώτερα εισοδηματικά στρώματα.

Σε ότι αφορά την αναδιανεμπτική επίδραση του φορολογικού συστήματος γενικότερα αλλά και της φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων ειδικότερα, αυτή είναι πολύ περιορισμένη , όπως έχουν δείξει σχετικές μελέτες και φαίνεται να γίνεται ακόμη μικρότερη με τις πρόσφατες αλλαγές . Αλλά και οποιαδήποτε αναδιανομή , γίνεται αυτή είναι κυρίως μεταξύ μισθωτών και με δεδομένη και την ακολουθούμενη από την κυβέρνηση εισοδηματική πολιτική η σχέση της φορολογικής επιβάρυνσης μισθωτών και μη μισθωτών χειροτερεύει.

ε) Πολιτική υπευθυνότητα

Με τον όρο πολιτική υπευθυνότητα εννοούμε ότι το φορολογικό σύστημα πρέπει να είναι διαφανές , να γνωρίζει ο πολίτης τι ακριβώς πληρώνει σε φόρους και τι πληρώνουν οι άλλοι. Η

μη τιμαριθμοποίηση , για παράδειγμα , της φορολογικής κλίμακας οδηγεί σε αύξηση των φορολογικών εσόδων , ενώ τα πραγματικά εισοδήματα αυξάνουν . Έτσι με τη δημοσιονομική απορρόφηση αυξάνει η φορολογική επιβάρυνση κατά τρόπο που δεν είναι προφανής. Το ίδιο μπορεί να ισχυριστεί κανείς ότι ισχύσει για την έμμεση φορολογία, αφού ο φορολογούμενος δεν αντιλαμβάνεται πλήρως το ποσό του φόρου που πληρώνει ή και να ακόμη συμβαίνει αυτό , το αισθάνεται σε πολύ μικρότερο βαθμό σε σχέση με τη φορολογία εισοδήματος. Τέλος , να άλλο στοιχείο που πρέπει να χαρακτηρίζει το φορολογικό σύστημα είναι η βεβαιότητα για το τι θα γίνει μελλοντικά χωρίς σαν αιφνιδιαάζεται ο φορολογούμενος από αποφάσεις που συχνά μεταβάλλουν τους κανόνες του παιχνιδιού και τη συμπεριφορά ατόμων και επιχειρήσεων . Στη χώρα μας φυσικά , θα έλεγε κανείς , είναι ο κανόνας και η απουσία ουσιαστικής ενημέρωσης του πολίτη και διαλόγου είναι το σύνηθες φαινόμενο.

Από τις πιο πάνω παρατηρήσεις γίνεται σαφές πως το Ελληνικό φορολογικό σύστημα δύσκολα ικανοποιεί τις βασικές αρχές που πρέπει να διέπουν ένα «σωστό» φορολογικό σύστημα. Αν προστεθεί και η αναποτελεσματική οργάνωση των Υπηρεσιών του Υπουργείου Οικονομικών , σε συνδυασμό με τις φήμες και όχι μόνο , για εκτεταμένα φαινόμενα δωροδοκιών και πολλαπλών παρεμβάσεων , γίνεται φανερό ότι το φορολογικό μας σύστημα χρειάζεται ριζικές τομές , ιδιαίτερα στο χώρο της οργάνωσης και λειτουργίας των φορολογικών υπηρεσιών.

στ. Πηγές εισοδήματος και φοροδιαφυγής

Εξετάζοντας το θέμα της φοροδιαφυγής έχει σημασία να εξετάσουμε μερικά από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της Ελληνικής Οικονομίας και του φορολογικού μας συστήματος. Είναι γενικά παραδεκτό ότι οι δομές της χώρας μας πλησιάζουν περισσότερο προς εκείνες μιας αναπτυσσόμενης παρά μιας αναπτυγμένης οικονομίας. Ένα στοιχείο , που έχει τονιστεί με έμφαση , είναι ότι το σύνολο μισθών της οικονομίας είναι γύρω στο 50% του εθνικού προϊόντος , ενώ στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες το αντίστοιχο ποσοστό φτάνει ή και ξεπερνά το 80% .Το στοιχείο αυτό γίνεται φανερό και από τις φορολογικές δηλώσεις που συμπληρώνονται κάθε χρόνο. Για παράδειγμα, τα στοιχεία για το οικονομικό έτος 1990 είναι

αποκαλυπτικά . Από τις 2.655.445 δηλώσεις φορολογίας εισοδήματος φυσικών προσώπων που υποβλήθηκαν στο Υπουργείο Οικονομικών το 1991 ,οι 1.041.049 αφορούν εισοδήματα από μη μισθωτές υπηρεσίες. Ο αριθμός αυτός δείχνει ξεκάθαρα πόσο δύσκολο είναι για τις φορολογικές αρχές να ελέγχουν την ειλικρίνεια όλων αυτών των δηλώσεων. Η δυσκολία αυτή γίνεται ακόμη μεγαλύτερη από το γεγονός ότι οι φορολογικές αρχές δεν έχουν ουσιαστική δυνατότητα ελέγχου της περιουσιακής κατάστασης των φορολογουμένων, για να δουν αν αυτή συμβιβάζεται με τα δηλούμενα εισοδήματα.

3.4 Έκταση της Φοροδιαφυγής

Σύμφωνα με στοιχεία της Παγκόσμιας Τράπεζας και το IFC (International Finance Corporation) η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα υπολογίζεται σήμερα στα 55 δισ. ευρώ, καθώς αντιστοιχεί σχεδόν στο 29% του ΑΕΠ ενώ ο κύκλος εργασιών που δεν δηλώνεται από τις επιχειρήσεις σε περίπου 15 δισ. ευρώ το χρόνο. Τέλος οι ελληνικές επιχειρήσεις δηλώνουν μόνο το 89% των εσόδων (Στεργίου Λ., 2007). Επιπλέον σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat κατά το 2003, ανάμεσα στις 15 χώρες της ΕΕ η χώρα μας κατείχε την 15η θέση στους άμεσους φόρους με ποσοστό που είναι μικρότερο από το 1/3 της Δανίας και την 7η θέση στους έμμεσους φόρους με 1η την Σουηδία. Τα χαμηλά αυτά ποσοστά οφείλονται στην μεγάλη έκταση φοροδιαφυγής (Ελευθεροτυπία, 20/03/2005)

Σύμφωνα με εκτιμήσεις της ευρωπαϊκής επιτροπής οι εκτιμώμενες συνολικές (άμεσες και έμμεσες) απώλειες φορολογικών εσόδων λόγω φοροδιαφυγής κυμαίνονται από 200 έως 250 εκατ. ευρώ, ήτοι από 2 έως 2,25 % του ΑΕΠ της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκ των οποίων τα 40 εκατ. ευρώ οφείλονται σε μη καταβολή ΦΠΑ· εκτιμάται ότι οι εν λόγω απώλειες ανέρχονται σε 10 % των εσόδων ΦΠΑ, 8% των συνολικών εσόδων από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης για τα αλκοολούχα ποτά το 1998 και 9% των συνολικών εσόδων από τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης επί των προϊόντων καπνού (Επιτροπή Οικονομικών και Νομισματικών Θεμάτων, 2008).

3.5. Μέθοδοι Φοροδιαφυγής

Το μέγεθος της φοροδιαφυγής διαφέρει από χώρα σε χώρα και η έκτασή της εξαρτάται από την δομή της κάθε χώρας, το μέγεθος των επιχειρήσεων, την λογιστική τους οργάνωση, στην διάρθρωση και λειτουργία του φορολογικού συστήματος και στην δομή των φοροτεχνικών υπηρεσιών. Ο φοροδιαφυγή εκδηλώνεται με μέσα και πρακτικές που διακρίνονται για την ευρηματικότητα και συνθετότητά τους αλλά και με απλές μεθόδους. Το μέγεθος της φοροδιαφυγής στη χώρα μας σε σχέση με άλλες χώρες είναι ιδιαίτερα υψηλό.

Η φοροδιαφυγή εντοπίζεται: α) στα φυσικά πρόσωπα και συγκεκριμένα στους μισθούς και τις συντάξεις, στο εισόδημα σε είδος, στα εισοδήματα από ενοίκια, στα εισοδήματα από κινητές αξίες, στο εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις, στο εισόδημα από άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος και στο εισόδημα από εμπορικές, βιοτεχνικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, β) στα νομικά πρόσωπα, γ) στον κατασκευαστικό τομέα, δ) στο ΦΠΑ, ε) στον φόρο μεταβίβασης ακινήτων, στ) στις κληρονομίες, δωρεές και γονικές παροχές, ζ) στους δασμούς και τα τέλη εισαγομένων, η) στον ΕΦΚ, θ) τα κέντρα διασκέδασης και καταστήματα ψυχαγωγίας, θ) στις τουριστικές επιχειρήσεις, ι) στα σωματεία, κ) στον κλάδο της υγείας (Τάτσος Ν., 1987).

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής παρατηρείται σε όλους τους φόρους, ακόμα και σε αυτούς στους οποίους σύμφωνα με την θεωρία δεν θα έπρεπε. Στην Ελλάδα οι μέθοδοι φοροδιαφυγής είναι απλοί, αν και τελευταία αρχίζει η φοροδιαφυγή να αποκτά πιο περίπλοκες μορφές. Παρακάτω εξετάζονται οι διάφορες μορφές φοροδιαφυγής ανά κατηγορία εισοδήματος.

Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος.

Ο φόρος εισοδήματος είναι ο φόρος στον οποίο παρατηρούνται τα περισσότερα φαινόμενα φοροδιαφυγής. Ο βασικότερος λόγος για αυτό είναι το γεγονός ότι ο φόρος εισοδήματος, λόγω της φύσης του ως άμεσος φόρος, γίνεται ιδιαίτερα αντιληπτός από τους φορολογούμενους και επομένως προκαλεί την αντίδραση τους. Ένας άλλος βασικός λόγος είναι το ειδικό φορολογικό καθεστώς που διέπει διάφορες επαγγελματικές ομάδες με αποτέλεσμα όχι μόνο στην πολυπλοκότητα του φορολογικού συστήματος αλλά και στην δημιουργία αισθήματος αδικίας στους υπόλοιπους. Τέλος η μη τιμαριθμοποίηση της φορολογικής κλίμακας σε συνδυασμό με τα μεγάλα ποσοστά πληθωρισμού ώθησε τους φορολογούμενους να βρουν άλλους τρόπους μείωσης των φορολογικών βαρών.

Ο φόρος εισοδήματος χωρίζεται σε φόρο εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, όπως έχει ήδη επισημανθεί. Εξαιτίας των ιδιαιτεροτήτων της κάθε κατηγορίας είναι διαφορετικοί και οι τρόποι φοροδιαφυγής.

Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων.

1. Εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες. Μία μέθοδος φοροδιαφυγής σε αυτό τον τύπο εισοδημάτων είναι η λήψη αμοιβής σε είδος η οποία δεν δηλώνεται πουθενά και για αυτό το λόγο είναι δύσκολος ο εντοπισμός της. Επίσης μια ιδιαίτερα διαδεδομένη μορφή φοροδιαφυγής είναι η δεύτερη ή παράλληλη εργασία η οποία δεν δηλώνεται. Τέλος είναι η απόκρυψη της εργασίας ώστε να μην χαθεί το επίδομα ανεργίας.
2. Εισόδημα από ενοίκια. Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό πραγματοποιείται με την απόκρυψη της ενοικίασης κάποιου ακινήτου ή δήλωση μικρότερου ποσού ενοικίου από το πραγματικό. Επίσης δευτερεύουσες εξοχικές κατοικίες ή και επαγγελματικοί χώροι δηλώνονται ως κενά ώστε να μην υποστούν την φορολόγηση του τεκμαρτού

εισοδήματος από ιδιόχρηση ή ιδιοκατοίκηση.

3. Εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις. Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό γίνεται με την πώληση αγροτικών προϊόντων χωρίς παραστατικά, διακίνηση με παραστατικά τα οποία αναγράφουν ποσότητες μικρότερες από τις πραγματικές, διακίνηση προϊόντων ως δήμεν κοινотικά χωρίς καθόλου παραστατικά. Τέλος με την λήψη εικονικών τιμολογίων δαπανών ζητούν αυξημένη επιστροφή ΦΠΑ.
4. Εισόδημα από την άσκηση ελευθέριου επαγγέλματος. Η συχνότερη μέθοδος φοροδιαφυγής της περίπτωσης αυτής είναι η μη έκδοση δελτίου παροχής υπηρεσιών ή η έκδοση με ποσό υποπολλαπλάσιο του πραγματικού.
5. Εισόδημα από ΟΕ, ΕΕ και μικρές επιχειρήσεις. Η περίπτωση αυτή μοιάζει στην μεθοδολογία με τις ΑΕ και για το λόγο αυτό θα αναλυθεί σε αυτό το τμήμα.

Φοροδιαφυγή στην φορολογία εισοδήματος νομικών προσώπων.

Οι συνηθισμένες μέθοδοι φοροδιαφυγής στην κατηγορία αυτή είναι: η υπερτιμολόγηση των εισαγωγών και υποτιμολόγηση των εξαγωγών, η υποτίμηση της αξίας των απογραφέντων αγαθών της εταιρείας, η παραγωγή με τη μέθοδο του φασόν στον οποίο είναι δύσκολο να εντοπιστεί ο όγκος της παραγωγής και το ύψος των πωλήσεων, η διόγκωση διαφημιστικών ή άλλων δαπανών. Μία μεγάλη κατηγορία είναι η φοροδιαφυγή μέσω των αναπτυξιακών νόμων κατά την οποία τα ποσά που λαμβάνονται χρησιμοποιούνται είτε για άλλους λόγους είτε χρησιμοποιούνται τα κίνητρα των αναπτυξιακών για μείωση του φορολογητέου εισοδήματος χωρίς να γίνεται καμία επένδυση.

Φοροδιαφυγή στον τομέα του αυτοκινήτου.

Η κυριότερη μορφή φοροδιαφυγής της περίπτωσης αυτής εστιάζεται στον τομέα επισκευών και συντηρήσεων των αυτοκινήτων με την μη έκδοση παραστατικών στοιχείων.

Ένας νέος τρόπος φοροδιαφυγής στον τομέα αυτό είναι η εισαγωγή μεταχειρισμένων αυτοκινήτων από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και μέσω εικονικών πωλήσεων με ενδοκοινοτική παράδοση σε άλλες χώρες και τελικά τιμολόγηση με τον νόμο για το περιθώριο κέρδους αποφεύγοντας την καταβολή φόρων και τελών.

Φοροδιαφυγή στον κατασκευαστικό τομέα.

Ο κατασκευαστικός τομέας είναι από τους κλάδους με την μεγαλύτερη δυνατότητα φοροδιαφυγής. Οι τεχνικές εταιρείες λαμβάνουν εικονικά τιμολόγια για την διόγκωση των δαπανών τους, εμφανίζουν εικονικές ώρες εργασίες και εικονικές συνεργασίες. Μετακίνηση τιμολογίων υλικών και εργασίας από την μία οικοδομή στην άλλη προκειμένου να μην πληρωθεί ΦΠΑ. Οι μηχανικοί δηλώνουν κόστος εργασίας αυτό που προβλέπεται από το ελάχιστο κόστος οικοδομής ενώ η αμοιβή τους είναι πολλαπλάσια, επίσης δεν δηλώνουν εισοδήματα που προέρχονται από ακίνητα για τα οποία δεν απαιτείται άδεια και τέλος δεν δηλώνουν την αμοιβή τους από παροχή υπηρεσίας προς τεχνικά γραφεία.

Φοροδιαφυγή στον φόρο προστιθέμενης αξίας (Φ.Π.Α.).

Ο ΦΠΑ θεωρείται από την φύση του ως ένας φόρος ο οποίος περιορίζει την φοροδιαφυγή διότι με στην σταδιακή χρεοπίστωση του στα διάφορα συναλλακτικά στάδια δημιουργεί, κατά μία έννοια, αντίθετα συμφέροντα μεταξύ των αγοραστών και πωλητών και επομένως η φοροδιαφυγή μειώνεται. Την θεώρηση αυτή δεν την ασπάζονται όλοι οι ερευνητές τονίζοντας ότι αυτός ο φόρος αφήνει μεγάλα περιθώρια συνεννόησης μεταξύ των επιτηδευματιών και επομένως δεν μειώνει την φοροδιαφυγή, η διεθνής πρακτική εξάλλου επιβεβαιώνει ότι στις χώρες όπου έχει εφαρμοστεί δεν οδήγησε σε μείωση της φοροδιαφυγής. Οι συνηθέστερες μέθοδοι φοροδιαφυγής στον ΦΠΑ αναφέρονται παρακάτω:

- Δημιουργία ομάδας επιχειρήσεων που δρουν ως ομάδα ανταλλάσσοντας μεταξύ τους φορολογικά στοιχεία που αφορούν εικονικές ως προς το περιεχόμενο συναλλαγές.

- Διακίνηση εμπορευμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε) με πλαστά παραστατικά ή εμφάνιση των συναλλαγών από τρίτες χώρες ως ενδοκοινοτικές.
- Μετά την ελεύθερη από διατυπώσεις μετακίνηση των πολιτών της Ε.Ε. πολλά αγαθά μικρού όγκου και μεγάλης αξίας μεταφέρονται μέσα σε προσωπικές αποσκευές και με αυτό τον τρόπο διατίθενται στην αγορά χωρίς καμία επιβάρυνση.
- Εμφάνιση παραστατικών που έχουν εκδοθεί από ανύπαρκτες εταιρείες χωρών μελών της Ε.Ε. με σκοπό να καλυφθεί φοροδιαφυγή στην εσωτερική αγορά.
- Σε περίπτωση όπου οι πελάτες των επιχειρήσεων έχουν καταστήματα σε νησιά όπου ισχύει μειωμένος συντελεστής εμφανίζονται ότι οι πωλήσεις έχουν γίνει προς τα νησιά ενώ στην πραγματικότητα έχουν πραγματοποιηθεί αλλού.
- Καταχώριση στα βιβλία των επιχειρήσεων πλαστών ή εικονικών τιμολογίων προμηθευτών.
- Εγγραφές στα βιβλία των επιχειρήσεων εγγραφών χωρίς την ύπαρξη παραστατικών.
- Εμφάνιση παραστατικών με εκδότες άτομα τα οποία έχουν αποβιώσει ή από επιχειρήσεις που έχουν τεθεί σε αδράνεια ή έχουν προβεί σε παύση του επιτηδεύματος τους.
- Ηθελημένη λανθασμένη καταχώρηση στα λογιστικά βιβλία των επιχειρήσεων.
- Αναγραφή ΦΠΑ σε τιμολόγια αγοράς αγαθών τα οποία απαλλάσσονται του ΦΠΑ.
- Έκπτωση του ΦΠΑ δαπανών που δεν αναγνωρίζονται προς έκπτωση.
- Συμψηφισμός του ΦΠΑ πράξεων που δεν υπόκεινται σε συμψηφισμό.

- Συμψηφισμός ΦΠΑ για τον οποίο έχει ζητηθεί η επιστροφή του.
- Πραγματοποίηση αγορών και πωλήσεων χωρίς την έκδοση παραστατικών.
- Αλλοίωση των αριθμητικών δεδομένων των δελτίων αποστολής.
- Έκδοση παραστατικών με χαμηλότερο ποσό από το εισπραττόμενο.

Φοροδιαφυγή στον φόρο μεταβίβασης ακινήτων.

Μετά την εισαγωγή του συστήματος αντικειμενικού προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων έχει μειωθεί η δυνατότητα φοροδιαφυγής. Ωστόσο σε κάποιες περιοχές οι οποίες δεν έχουν ενταχθεί στο ανωτέρω σύστημα, και η εκτίμηση γίνεται βάσει συγκριτικών στοιχείων υπάρχουν μεγάλα περιθώρια φοροδιαφυγής λόγω προσδιορισμού χαμηλής αξίας.

Φοροδιαφυγή στην φορολογία κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών.

Στον φόρο αυτό όταν κληρονομούνται ακίνητα ισχύουν τα ίδια με την μεταβίβαση ακινήτων όταν όμως πρόκειται για κινητά περιουσιακά στοιχεία ή χρήματα η φοροδιαφυγή παραμένει σε υψηλά επίπεδα γιατί τα περιουσιακά αυτά στοιχεία μεταβιβάζονται εύκολα χωρίς να απαιτείται πάντοτε η τήρηση κάποιων νομικών ή άλλων διαδικασιών.

Φοροδιαφυγή στην φορολογία κληρονομιών, δωρεών και γονικών παροχών.

Στον φόρο αυτό όταν κληρονομούνται ακίνητα ισχύουν τα ίδια με την μεταβίβαση ακινήτων όταν όμως πρόκειται για κινητά περιουσιακά στοιχεία ή χρήματα η φοροδιαφυγή παραμένει σε υψηλά επίπεδα γιατί τα περιουσιακά αυτά στοιχεία μεταβιβάζονται εύκολα χωρίς να απαιτείται πάντοτε η τήρηση κάποιων νομικών ή άλλων διαδικασιών.

Φοροδιαφυγή στον φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας.

Η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό είναι ίσως από τις πιο απλές και εκδηλώνεται με την μη υποβολή δήλωση ή δήλωσης με μειωμένη την αξία των ακινήτων.

Φοροδιαφυγή στους ειδικούς φόρους κατανάλωσης υγρών καυσίμων, οινοπνεύματος, καπνοβιομηχανικών προϊόντων.

Λόγω του μεγέθους της φορολογικής βάσης αλλά και των υψηλών φορολογικών συντελεστών η φοροδιαφυγή στον τομέα αυτό είναι εκτεταμένη. Οι κυριότερες μέθοδοι φοροδιαφυγής είναι η νόθευση και η λαθρεμπορία. Στα καύσιμα η φοροδιαφυγή εντοπίζεται κυρίως στο πετρέλαιο. Εδώ έχουμε χρησιμοποίηση πετρελαίου θέρμανσης για κίνηση, πετρέλαιο που προορίζεται για καράβια να διατίθεται στην αγορά. Στο αλκοόλ η φοροδιαφυγή συντελείται με την παράνομη εισαγωγή και διάθεση αλκοολούχων ποτών όπου εκτός από τον ειδικό φόρο δεν καταβάλλεται και ο φόρος πολυτελείας. Επίσης πολλές μικρές ποτοποιίες διακινούν τα προϊόντα τους χωρίς τα νόμιμα παραστατικά.

Τέλος υπάρχουν πολλές παράνομες ποτοποιίες οι οποίες λειτουργούν χωρίς καμία άδεια και διαθέτουν παράνομα τα προϊόντα τους στην αγορά. Στα καπνικά προϊόντα η φοροδιαφυγή συντελείται μέσω της λαθραίας εισαγωγής και διάθεσης προϊόντων καπνού.

Οι συνηθέστεροι τρόποι με τους οποίους διενεργείται είναι:

- Με την πραγματοποίηση αγορών και πωλήσεων χωρίς επίσημα φορολογικά στοιχεία.
- Την πώληση δύο ίδιων ποσοτήτων ενός αγαθού και την καταχώρηση στα βιβλία της μίας.
- Την έκδοση φορολογικών στοιχείων μεταφοράς κατά τα όποια το στέλεχος διαφέρει

από το πρωτότυπο για λόγους που εξυπηρετούν είτε τον εκδότη είτε τον λήπτη.

- Με την υπερτιμολόγηση των εισαγωγών και την υποτιμολόγηση των εξαγωγών, ιδίως μεταξύ συγγενών επιχειρήσεων.
- Με την διόγκωση του κόστους παραγωγής με την καταχώρηση ανύπαρκτων εξόδων, λήψη εικονικών Φ/Σ.
- Πολλοί λαμβάνουν τιμολόγια από του προμηθευτές τους χωρίς να τα καταχωρούν στα βιβλία τους και έτσι δικαιολογούν και τις μειωμένες πωλήσεις τους.
- Πραγματοποιώντας ηθελημένα λάθη στα βιβλία του για να αλλοιώσουν τα τελικά αποτελέσματα και τους αποδιδόμενου έμμεσους και άμεσους φόρους στο δημόσιο.
- Δεν εκδίδονται είτε εκδίδονται αθεώρητες αποδείξεις σε πελάτες στα κέντρα διασκέδασης ή κρατιέται ένας λογαριασμός και χρησιμοποιείται και σε επόμενο πελάτη.
- Οι ελεύθεροι επαγγελματίες (γιατροί, δικηγόροι, τεχνίτες κλπ) δεν εκδίδουν καθόλου αποδείξεις παροχής υπηρεσίας ή εκδίδουν με πολύ μικρότερο ποσό και δεν παραδίδουν στον πελάτη το αντίτυπο. Σε άλλες περιπτώσεις εκδίδουν την απόδειξη χωρίς να αναγράφεται το ονοματεπώνυμο του πελάτη και στην περίπτωση που ο πελάτης δεν την ζητήσει την παραδίδουν στον επόμενο που θα την ζητήσει. Τέλος σε πολλές περιπτώσεις ζητούν από τους πελάτες τους να δηλώσουν ψευδώς στον φορολογικό έλεγχο ότι δεν πλήρωσαν.
- Στα εισοδήματα την Α' πηγής από εκμισθούμενες και ιδιοκατοικούμενες οικοδομές, όταν δεν δηλώνονται καθόλου οι οικοδομές καθώς και όταν στα μισθωτήρια συμβόλαια αναγράφεται πολύ μικρότερη αξία από την πραγματική και

παρατηρείται μεγάλος αριθμός συμβολαίων να μην κατατίθεται στις Δ.Ο.Υ. (ΑΣΟΕ, 1984).

3.6 Αίτια της Φοροδιαφυγής

Στις αρχές του 2010 εκπονήθηκε μία έρευνα από Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος σε συνεργασία με το Τμήμα Στατιστικής του Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών σχετικά με τη φοροδιαφυγή. Συγκεκριμένα, η έρευνα για τη μελέτη εκπονήθηκε σε δείγμα 747 ατόμων άνω των 18 σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη από 20-30 Ιανουαρίου 2010. Στόχος της έρευνας ήταν η εύρεση των αιτιών της φοροδιαφυγής. Η αξιολόγηση των ευρημάτων οδήγησε σε εντυπωσιακά συμπεράσματα.

Αξίζει να αναφερθεί ότι οκτώ στους δέκα ερωτηθέντες (ποσοστό 80,2%) εκτιμούν ότι οι φορολογούμενοι που φοροδιαφεύγουν το πραγματοποιούν, επειδή «υπάρχει μικρή πιθανότητα εντοπισμού τους» από τις φοροελεγκτικές αρχές που είναι αρμόδιες για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Επίσης το 17,9% των ερωτηθέντων είναι διατεθειμένο να πάρει το ρίσκο της απόκρυψης των εισοδημάτων του, αν γνωρίζει ότι είναι πολύ πιθανό να εντοπισθεί από τις φορολογικές αρχές.

Σύμφωνα με τις απαντήσεις που δόθηκαν το 45% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι «αν θελήσει να αποκρύψει τα εισοδήματά του από την εφορία, μπορεί να το πραγματοποιήσει». Μάλιστα το 12,2% των ερωτηθέντων παραδέχτηκε ότι έχει επιχειρήσει να εξαπατήσει την εφορία αναφορικά με τα πραγματικά του εισοδήματα.

Θετικό ήταν ότι οι 8 στους 10 συμμετέχοντες, θεωρούν ότι είναι ηθική τους υποχρέωση να δηλώνουν τα πραγματικά τους εισοδήματα.

Βέβαια αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις δηλώσεις των νέων και του δυναμικού ηλικιακά

τμήματος του ενεργού πληθυσμού οι οποίοι αποκάλυψαν ότι είναι πρόθυμοι να αποκρύψουν τα εισοδήματά τους.

Χαρακτηριστική ήταν η αιτιολόγηση της φοροδιαφυγής που πρόσφεραν οι ερωτηθέντες. Δήλωσε το 50% ότι η φοροδιαφυγή αποτελεί μια λογική αντίδραση σε ένα διεφθαρμένο κράτος.

Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν ότι υπάρχει έντονο πρόβλημα φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. Εν όψει αυτού του προβλήματος στόχος του Υπουργείου Οικονομικών είναι να ενταχθούν στη μάχη κατά της φοροδιαφυγής όλες οι κοινωνικές ομάδες, στους φορείς των οποίων θα σταλεί πρόσκληση για συμμετοχή στην Εθνική Επιτροπή κατά της φοροδιαφυγής που θα συσταθεί. (www.voria.gr)

Σύμφωνα με υπολογισμούς των υπηρεσιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης η φοροδιαφυγή στην Ελλάδα αγγίζει τα 30 δισ. ευρώ, δηλαδή περί το 15% του ΑΕΠ.

Επιγραμματικά αναφέρονται οι λόγοι της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα. η νοοτροπία των Ελλήνων η έλλειψη ικανοποιητικού ελεγκτικού μηχανισμού και η αναποτελεσματικότητά του, που επιτρέπει ή τουλάχιστον αφήνει περιθώρια φοροδιαφυγής και φόρο αποφυγής.

Η δυσλειτουργία της δημόσιας διοίκησης Απόπειρες για την εξάλειψη του φαινομένου αυτού έγιναν στο παρελθόν πολλές. Το 1985 εισήχθη στη φορολογία κεφαλαίου το αντικειμενικό σύστημα προσδιορισμού της φορολογητέας αξίας των ακινήτων που μεταβιβάζονται από οποιαδήποτε αιτία. Το 2004 εισήχθη στη φορολογία εισοδήματος αντικειμενικό σύστημα για τον προσδιορισμό των φορολογητέων κερδών των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και των ελευθέρων επαγγελματιών, το οποίο σήμερα ισχύει μόνο για τα αγροτικά εισοδήματα. Σήμερα η κυβέρνηση έχει εξαγγείλει την πάταξη της διαφθοράς.

Εξετάζοντας τις προαναφερόμενες αιτίες που προκαλούν την φοροδιαφυγή μπορούμε

να επισημάνουμε τα εξής μέτρα αντιμετώπισης του φαινομένου:

1. Παιδεία

Θα πρέπει να αναδιαμορφωθεί εκ βάθρων από το Δημοτικό μέχρι το Πανεπιστήμιο. Τα παιδιά πρέπει να διδάσκονται επιχειρηματικότητα, επιχείρηση, επιχειρηματίας, υποχρεώσεις –απαιτήσεις της επιχείρησης και του επιχειρηματία δημοσιονομική πολιτική, επιχειρηματική ηθική έτσι ώστε να αποκτήσει η νέα γενιά αυξημένη φορολογική συνείδηση σε όλους τους τομείς της οικονομίας.

2. Ενεργοί πολίτες.

Θα πρέπει να γίνουμε όλοι ενεργοί πολίτες αλλά ταυτόχρονα να αλλάξει και η νομοθεσία της χώρας καθώς και η δημόσια διοίκηση.

3. Απλοποίηση νομοθεσίας και ταυτόχρονα ενίσχυση του πληροφοριακού συστήματος TAXIS για συνεχείς ελέγχους και διασταυρώσεις

4. 4.Ενίσχυση της διαφάνειας

Ορθή διαχείριση φόρων και στοχευμένη δημοσιονομική πολιτική στην μείωση των κρατικών δαπανών, ώστε να υπάρξει εμπιστοσύνη μεταξύ πολιτών και κράτους και μείωση αν όχι εξάλειψη της φοροδιαφυγής

3.7. Παράγοντες Φοροδιαφυγής

Τόσο το μέγεθος της φοροδιαφυγής όσο και η έκταση της διαφέρει από χώρα σε χώρα, από κλάδο σε κλάδο, οι κυριότεροι παράγοντες φοροδιαφυγής όμως είναι οι παρακάτω:

1. Το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού. Έχει διαπιστωθεί ότι όσο χαμηλότερο είναι το μορφωτικό και πολιτιστικό επίπεδο του πληθυσμού τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή. Αυτό συμβαίνει διότι οι φορολογούμενοι δεν μπορούν να συνειδητοποιήσουν ότι οι φόροι χρησιμοποιούνται για την παραγωγή των αγαθών και υπηρεσιών οι οποίες καλύπτουν συλλογικές ανάγκες.
2. Ο τρόπος κατανομής του φορολογικού βάρους. Τα επίπεδα φοροδιαφυγής μεγαλώνουν όταν η κατανομή των φορολογικών βαρών δεν συνάδει με το κοινό αίσθημα για φορολογική δικαιοσύνη.
3. Το επίπεδο φορολογικής επιβάρυνσης. Όσο υψηλότερο είναι το επίπεδο της φορολογικής επιβάρυνσης τόσο μεγαλύτερη είναι η τάση για φοροδιαφυγή. Αυτό συμβαίνει διότι με μεγάλες φορολογικές επιβαρύνσεις μειώνεται πολύ το διαθέσιμο εισόδημα των φορολογουμένων. Επίσης όσο πιο μεγάλη είναι η φορολογική επιβάρυνση τόσο μεγαλύτερο είναι το κίνητρο για φοροδιαφυγή.
4. Ο τρόπος δαπάνης των εσόδων. Όσο περισσότερο συνετή, ορθολογική, χρηστή και διάφανη είναι η διαχείριση του δημοσίου χρήματος τόσο μικρότερη είναι η τάση των φορολογουμένων για φοροδιαφυγή.
5. Η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος. Όλοι οι φόροι δεν παρουσιάζουν τις ίδιες δυνατότητες για φοροδιαφυγή άρα η διάρθρωση του φορολογικού συστήματος είναι σημαντική όπως επίσης σημαντική είναι η συνοχή του συστήματος και ο τρόπος με τον οποίο επιβάλλονται οι φόροι.
6. Η οργάνωση και το επίπεδο των φοροτεχνικών υπηρεσιών. Η σωστή οργάνωση των φοροτεχνικών υπηρεσιών, η χρήση σύγχρονων ηλεκτρονικών εργαλείων περιορίζουν τις δυνατότητες φοροδιαφυγής και διευκολύνουν τον εντοπισμό των φοροφυγάδων. Το

υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης και ηθικής των ελεγκτικών μηχανισμών συμβάλλει αποφασιστικά επίσης στον περιορισμό της φοροδιαφυγής.

7. Ο βαθμός οργάνωσης της αγοράς. Αν η αγορά αποτελείται από πολλές και μικρές σε μέγεθος επιχειρήσεις είναι μεγαλύτερος ο κίνδυνος φοροδιαφυγής. Αντίθετα οι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν ένα σύστημα καταγραφής των πράξεων τους πράγμα που διευκολύνει τον έλεγχο.
8. Ο βαθμός ανάπτυξης της οικονομίας. Σε καλά οργανωμένες οικονομίες οι συναλλαγές μεταξύ των φορολογούμενων καταγράφονται εύκολα και αξιόπιστα με αποτέλεσμα την διευκόλυνση του ελεγκτικού έργου.
9. Η διάρθρωση του Εθνικού εισοδήματος της χώρας. Αυτό ισχύει κυρίως για το φόρο εισοδήματος διότι υπάρχουν φόροι όπου η φοροδιαφυγή είναι δύσκολη ενώ σε άλλες περιπτώσεις η παρεμπόδιση της είναι δύσκολη.
10. Το επίπεδο προσωπικής ηθικής και η πιθανότητα εντοπισμού από τις φορολογικές αρχές.
11. Η καλή γνώση του φορολογικού συστήματος.

3.8. Συνέπειες της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή έχει πολλές δυσμενείς συνέπειες οι κυριότερες από τις οποίες είναι:

1. Προκαλεί ανισοκατανομή των φορολογικών βαρών γιατί δεν είναι διατεθειμένοι όλοι οι φορολογούμενοι να παραβούν τον νόμο και δεν έχουν όλοι οι φορολογούμενοι τις ίδιες δυνατότητες και ευκαιρίες να προβούν σε φοροδιαφυγή. Επομένως άτομα με την ίδια φοροδοτική ικανότητα έχουν διαφορετική φορολογική επιβάρυνση.

2. Μέσω της φοροδιαφυγής μειώνονται τα φορολογικά έσοδα του κράτους με αποτέλεσμα να έχει περιορισμένες δυνατότητες χρηματοδότησης των δαπανών του. Η πρακτική αυτή οδηγεί τον προϋπολογισμό του κράτους σε χρόνιο έλλειμμα, αύξηση του δημόσιου δανεισμού και αποσταθεροποίηση του Εθνικού εισοδήματος.
3. Μειώνει την αποτελεσματικότητα των φορολογικών μέτρων για την επίτευξη των στόχων της οικονομικής πολιτικής.
4. Διαταράσσει τους όρους ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων. Διότι οι εταιρείες που φοροδιαφεύγουν έχουν μικρότερο κόστος και επομένως βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση έναντι εκείνων που δεν φοροδιαφεύγουν.
5. Η φοροδιαφυγή είναι ευκολότερη στους άμεσους φόρους (π.χ. μη δήλωση φορολογητέου εισοδήματος) το κράτος δίνει μεγαλύτερη έμφαση στους έμμεσους φόρους. Η πρακτική αυτή έχει σαν αποτέλεσμα την επιβάρυνση των μεσαίων και χαμηλών εισοδημάτων.
6. Επηρεάζεται η φορολογική συνείδηση των φορολογουμένων που είναι συνεπείς με τις υποχρεώσεις τους, με αποτέλεσμα την διεύρυνση του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

Εκτός όμως από τις δυσμενείς επιπτώσεις της φοροδιαφυγής υπάρχουν συγγραφείς οι οποίοι υποστηρίζουν ότι η φοροδιαφυγή έχει και ορισμένες θετικές επιπτώσεις στην οικονομία των χωρών, για παράδειγμα υποστηρίζεται ότι η φοροδιαφυγή αυξάνει την δυνατότητα αποταμίευσης των ατόμων και των επιχειρήσεων με συνέπεια την επιτάχυνση της οικονομικής αναπτύξεως, επίσης η φοροδιαφυγή αποτρέπει την υπέρμετρη φορολογική επιβάρυνση. Πιο ακραίες απόψεις υποστηρίζουν ότι η φοροδιαφυγή έχει θετική επίδραση ακόμα και στον κρατικό προϋπολογισμό.

3.9. Οι ωφελούμενοι από την φοροδιαφυγή

«Αν οι φτωχοί είχαν περισσότερες ευκαιρίες φοροδιαφυγής από ό,τι οι πλούσιοι, ή ήταν ικανότεροι σε αυτήν, τότε ο προοδευτικός πολιτικός [theegalitarianpolicymaker] θα είχε έναν καλό λόγο να αντιμετωπίζει τη φοροδιαφυγή με χαμόγελο επιείκειας: μέχρι ενός σημείου τουλάχιστον». Τάδε έφη FrankCowell, καθηγητής Δημόσιας Οικονομικής στη LondonSchoolofEconomics.

Πράγματι, γνωρίζουμε τις αρνητικές παρενέργειες της φοροδιαφυγής: στερεί πολύτιμα έσοδα από το κράτος, διατηρεί τεχνητά στη ζωή μη βιώσιμες επιχειρήσεις, στρεβλώνει την αγορά εργασίας ωθώντας προς δραστηριότητες με μεγαλύτερες δυνατότητες απόκρυψης εισοδημάτων, εισάγει «οριζόντιες» ανισότητες διαφοροποιώντας το καθαρό εισόδημα φορολογουμένων με το ίδιο προ φόρου εισόδημα.

Σύμφωνα με έρευνα που πραγματοποιήθηκε το οικονομικό έτος 2005 (τα στοιχεία της οποίας παραχωρήθηκαν από την Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων) εξετάστηκαν δεδομένα από 27.414 φορολογικές δηλώσεις (41.283 φορολογούμενοι συν 12.203 παιδιά και άλλα «εξαρτημένα μέλη») σε ανώνυμη μορφή, αφού πρώτα αφαιρέθηκε οποιαδήποτε πληροφορία θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για την ταυτοποίηση των φορολογουμένων.

Η εκτίμηση του μεγέθους και της κατανομής της φοροδιαφυγής προϋποθέτει γνώση του δηλωθέντος στην Εφορία εισοδήματος αλλά και του πραγματικού εισοδήματος των φορολογουμένων, συμπεριλαμβανόμενου και του τμήματος που αποκρύπτεται. Οι ερευνητές θεώρησαν ότι το δείγμα ήταν αρκετά αντιπροσωπευτικό ώστε να επιτρέπει την εκτίμηση του δηλωθέντος εισοδήματος με ικανοποιητική ακρίβεια.

Στην έρευνα συγκρίθηκε το επιλεγμένο δείγμα των φορολογικών δηλώσεων του 2005 με δεδομένα για 17.386 άτομα σε 6.555 νοικοκυριά από την τελευταία ΕΟΠ του 2004/5, η οποία καλύπτει την ίδια χρονική περίοδο απόκτησης των εισοδημάτων. Συγκεκριμένα, χωρίστηκε ο πληθυσμός σε 16 σχετικά ομοιογενείς κατηγορίες, ανάλογα με την κύρια πηγή εισοδήματος

και τη γεωγραφική περιφέρεια. Στη συνέχεια, συγκρίθηκε το εισόδημα της κάθε κατηγορίας όπως αναφέρεται σε κάθε μια από τις δύο βάσεις δεδομένων. Τέλος, χρησιμοποιήθηκε ο λόγος των δύο μεγεθών για να χωριστούν τα εισοδήματα που αναφέρονται στην ΕΟΠ στο τμήμα που δηλώνεται στην Εφορία και στο τμήμα που αποκρύπτεται. Με άλλα λόγια, δίπλα στην ήδη διαθέσιμη κατανομή του (υποτιθέμενου) «πραγματικού» εισοδήματος κατασκευάστηκε μια «συνθετική» κατανομή εισοδήματος: η κατανομή του δηλωθέντος εισοδήματος.

Τα αποτελέσματα, παρότι αναμενόμενα, ήταν μάλλον εντυπωσιακά. Πραγματικά και δηλωθέντα εισοδήματα ταυτίζονται κατά 100% στην περίπτωση των συντάξεων και κατά 99,5% σε εκείνη των μισθών. Αντίθετα, το ποσοστό των αγροτικών εισοδημάτων που δηλώνεται στην Εφορία μετά βίας φτάνει το 47%, ενώ εκείνο των εισοδημάτων από ελεύθερο επάγγελμα δεν υπερβαίνει το 76%. Όσον αφορά τη γεωγραφική περιφέρεια, το δηλωθέν εισόδημα υπολογίστηκε σε 94% του συνολικού στην Αττική, και από 84% έως 88% στην υπόλοιπη Ελλάδα. Τέλος, ο συνολικός λόγος δηλωθέντος και πραγματικού εισοδήματος εκτιμήθηκε σε 90,1%.

Με βάση τα παραπάνω, και χωρίς να ληφθεί υπόψη ότι μαζί με το εισόδημα αυξάνεται και το κίνητρο για φοροδιαφυγή, προέκυψε μια συνθετική κατανομή δηλωθέντος εισοδήματος που υπολείπεται της κατανομής του πραγματικού εισοδήματος κυρίως στα άκρα, και μάλιστα περισσότερο στην κορυφή παρά στη βάση. Το ποσοστό απόκρυψης εισοδήματος ήταν 15% στο πλουσιότερο 10% του πληθυσμού (και έφτανε το 24% στο πλουσιότερο 1%). Αμέσως μετά, το φτωχότερο 30% του πληθυσμού απέκρυπτε το 10-11% του εισοδήματός του. Τα δεκατημόρια 4 και 5 απέκρυπταν το 5-6%, και τα δεκατημόρια 6 έως 9 το 7-8% του εισοδήματος.

Χρησιμοποιώντας το υπόδειγμα φόρων-παροχών Euromod η απόκρυψη του εισοδήματος «ερμηνεύτηκε» σε χρηματικό όφελος μείωσης φόρου. Λόγω της συγκεκριμένης κατανομής του δηλωθέντος εισοδήματος, σε συνάρτηση με την άνοδο των φορολογικών συντελεστών καθώς αυξάνεται το εισόδημα, η απόκρυψη του κατά μέσο όρο 10% του εισοδήματος προκαλεί

απώλεια ίση με το 35% των σημερινών εσόδων από το φόρο εισοδήματος. Τέλος, όσον αφορά τις διανεμητικές επιδράσεις της φοροδιαφυγής, εξ αιτίας της η κατανομή εισοδήματος γίνεται ανισότερη (κατά 3-9%), η φτώχεια υψηλότερη (κατά 1-2%), και η προοδευτικότητα του φορολογικού συστήματος ασθενέστερη (κατά 10-24%, ανάλογα με τον δείκτη που χρησιμοποιείται).

Είναι εμφανές ότι ο προοδευτικός πολιτικός δεν έχει κανένα λόγο να αντιμετωπίζει τη φοροδιαφυγή με χαμόγελο επιείκειας. Αντίθετα, έχει κάθε λόγο να 30
εργαστεί μεθοδικά για την καταπολέμηση αυτού του ευρύτατα διαδεδομένου αλλά βαθύτατα αντικοινωνικού χόμπυ. (<http://anamorfosis.gr>)

3.10 Γνωστά σκάνδαλα φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Τα τελευταία χρόνια, μια από τις σημαντικότερες επιδιώξεις των ελληνικών κυβερνήσεων είναι η πάταξη της φοροδιαφυγής, που εμπλέκονται γνωστά πολιτικά πρόσωπα, μεγαλοεπιχειρηματίες, πολυεθνικές εταιρίες και πάσης φύσεως επιφανείς άνθρωποι, που όπως λέει ο λαός μας, έχουν τη δύναμη να κινούν τα νήματα της πολιτικής της χώρας.

Παρακάτω ακολουθούν ορισμένα γνωστά σκάνδαλα φοροδιαφυγής, που έκαναν αίσθηση στο άκουσμά τους:

1. **Υπόθεση Καρούζου:** Τον Απρίλιο του 2011 ήρθε στο φως ένα απίστευτο σκάνδαλο φοροδιαφυγής, μετά την επιστολή που παρέλαβε ο τότε πρόεδρος της Βουλής κ. Φ. Πετσάλνικος και με την οποία ο κ. Γ. Ζωγραφάκης, κατασκευαστής αυτοκινήτων, κατήγγειλε τον πρώην συνétaιρό του κ. Ι. Καρούζο και τη σύζυγο του κυρία Ρεβέκκα Σκαφτούρα. Η καταγγελία αφορούσε απίστευτες κομπίνες και αγοραπωλησίες ακινήτων με τις οποίες ξέπλεναν μαύρο χρήμα. Αμέσως μετά ακολούθησαν εξονυχιστικοί έλεγχοι από το ΣΔΟΕ, τη Δικαιοσύνη και τις αρμόδιες αρχές, όπου προέκυψε ένα απίστευτο κύκλωμα φοροδιαφυγής το οποίο δημιουργήθηκε από ένα κύκλο μεσιτών και κατασκευαστών έχοντας και την κάλυψη πολιτικών προσώπων. Ανάμεσα στα ονόματα που ενεπλάκησαν στην υπόθεση είναι αυτά του μεσίτη Ιωσήφ Λιβανού και των πολιτικών Ευ. Μεϊμαράκη, Γ. Βουλγαράκη και Μ. Λιάπη.
2. **Υπόθεση Καρούζου-Ρέστη:** Σύμφωνα με άρθρο που δημοσιεύτηκε στο <<Έθνος της Κυριακής>> και βασίζεται σε πόρισμα του ΣΔΟΕ, τα δεδομένα για την υπόθεση Καρούζου ανατρέπονται, καθώς έρχεται στη δημοσιότητα κύκλωμα φοροδιαφυγής με

αγοραπωλησίες ακινήτων σε εικονικές τιμές μέσω υπεράκτιων και αλλοδαπών εταιρειών πίσω από τις οποίες κρύβεται ο εφοπλιστής Βίκτωρας Ρέστης. Το κουβάρι για την παράνομη αυτή δραστηριότητα των εταιρειών άρχισε να ξετυλίγεται τον Ιούνιο του 2010, όταν έφτασαν στο ΣΔΟΕ καταγγελίες για ύποπτες αγοραπωλησίες ακινήτων και μεγάλης έκταση φοροδιαφυγής. Σύμφωνα με το πόρισμα του ΣΔΟΕ οι εταιρείες Karouzos Development και Karouzos Constraction πούλησαν δύο ακίνητα στη περιοχή της γλυφάδας στην εταιρεία ΦANTOM, συμφερόντων του εφοπλιστή Βίκτωρα Ρέστη, με συμβόλαια όπου η αναγραφόμενη τιμή των ακινήτων ήταν κατά πολλά εκατομμύρια ευρώ χαμηλότερη από την πραγματική. Οι εκτιμήσεις των ελεγκτών κάνουν λόγο για φοροδιαφυγή που ξεπερνά τα 12 εκ. ευρώ με τη ζημιά του δημοσίου να ανέρχεται στα 8.7 εκ. ευρώ.

3. **Σκάνδαλο φοροδιαφυγής στις ιχθυόσκαλες:** Ο έλεγχος που διενέργησε η ΣΟΛ Α.Ε. για λογαριασμό του Οργανισμού Κεντρικής Αγοράς Αθηνών (ΟΚΑΑ) έφερε στο φως 2 μεγάλα οικονομικά σκάνδαλα φοροδιαφυγής πολλών εκατομμυρίων στις 2 μεγαλύτερες ιχθυόσκαλες της χώρας, του Κερατσινίου και της Νέας Μηχανιώνας. Συγκεκριμένα στην ιχθυόσκαλα Κερατσινίου διαπιστώθηκε ότι ένα εκατομμύριο τεμάχια τιμολογίων που αφορούσαν την περίοδο 2008-2010 εξαφανίστηκαν, ενώ στην ιχθυόσκαλα της Ν. Μηχανιώνας για την ίδια περίοδο δεν βρέθηκε κανένα παραστατικό. Όπως γίνεται εύκολα αντιληπτό, το μέγεθος της απώλειας των φορολογικών εσόδων για το ελληνικό δημόσιο, δεν μπορεί να προσδιοριστεί πλήρως, καθώς κανείς δεν γνωρίζει την αξία των τιμολογίων που <<έκαναν φτερά>>. Ακόμα, για κάθε τιμολόγιο που εκδίδεται εντός της ιχθυόσκαλας από τους εμπόρους, το ελληνικό δημόσιο εισπράττει τέλος 2% επί της αξίας του τιμολογίου, έσοδα που επίσης απώλεσε το κράτος.
4. **Σκάνδαλο φοροδιαφυγής από τις Mercedes Benz HELLAS και BMW HELLAS:** Στην Ελλάδα υπάρχει μια κατηγορία φόρων που επιβαρύνουν τα αυτοκίνητα, όπως είναι το τέλος ταξινόμησης και ο φόρος πολυτελείας, που επιβάλλονται στην εργοστασιακή αξία των Ι.Χ και καταβάλλονται κατά τον εκτελωνισμό των αυτοκινήτων. Η φορολογική επιβάρυνση των Ι.Χ είναι ανάλογη με την αξία του κάθε αυτοκινήτου, ώστε η επιβάρυνση αυτή να είναι κοινωνικά δίκαιη. Δυστυχώς, όμως στη πράξη κάτι τέτοιο δεν ισχύει, καθώς εμφανίζονται πολυτελή και πανάκριβα αυτοκίνητα να επιβαρύνονται με χαμηλότερους φόρους σε σύγκριση με αντίστοιχα μεσαία οικογενειακού τύπου αυτοκίνητα. Σύμφωνα με άρθρο που δημοσιεύτηκε στο New Post.gr το Μάιο του 2013, δύο πολύ μεγάλες θυγατρικές εταιρείες αυτοκινήτων η Mercedes Benz και η BMW HELLAS, έχουν βρει τρόπο να φοροδιαφεύγουν στερώντας πολλά εκατομμύρια ευρώ από το ελληνικό δημόσιο. Πράγματι, ο υφυπουργός οικονομικών Γιώργος Μαυραγάνης

απατώντας λίγους μήνες αργότερα σε επίκαιρη ερώτηση του βουλευτή της ΔΗΜ.ΑΡ Βασίλη Οικονόμου, επιβεβαίωσε ότι για τις δύο αυτές εταιρείες διενεργούνται έρευνες από την ελεγκτική υπηρεσία Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΠΕ.). Όπως έγινε γνωστό, η Mercedes και η BMW εμφάνιζαν την εργοστασιακή τιμή πώλησης των αυτοκινήτων από τις μητρικές εταιρείες στη Γερμανία προς στις θυγατρικές στην Ελλάδα, αρκετά μειωμένη σε σχέση με την πραγματική εργοστασιακή τιμή. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα το ελληνικό δημόσιο να χάνει πολλά εκατομμύρια από τα τέλη ταξινόμησης και τους φόρους πολυτελείας.

5. **Υπόθεση Μελισσανίδη:** Ο ισχυρός άνδρας της ΠΑΕ Α.Ε.Κ Δημήτρης Μελισσανίδης και ο επιχειρηματίας Γιάννης Καρράς εμπλέκονται σ' ένα σίριαλ δικαστικό που διαρκεί πάνω από 20 χρόνια και έχει να κάνει με εικονικούς εφοδιασμούς πλοίων με αφορολόγητα ναυτιλιακά καύσιμα αλλά και μεγάλης έκτασης φοροδιαφυγής. Πριν από περίπου ένα χρόνο το Μονομελές Πλημμελειοδικείο Πειραιά καταδίκασε σε φυλάκιση 5 ετών τους δύο αυτούς επιχειρηματίες. Οι δύο άνδρες κρίθηκαν ένοχοι για μη απόδοση στο δημόσιο δασμών, φόρων και τελών από ναυτιλιακά καύσιμα που είχαν διακινηθεί παρανόμως από την παλιά τους κοινή εταιρεία <<Πετρέλαια Αιγαίων Α.Ε.>>. Να σημειωθεί πως Μελισσανίδης και Καρράς έχουν απαλλαγεί από τις κατηγορίες για λαθρεμπόριο, ενώ και η νέα ποινή που τους επιβλήθηκε είναι εξαγοράσιμη προς 20 ευρώ την ημέρα και η έφεση έχει ανασταλτικό χαρακτήρα.
6. **Υπόθεση Γιακουμάτου:** Ο βουλευτής της ΝΔ κ. Γ. Γιακουμάτος κατηγορείται ως <<άμεσος συνεργός>> για φοροδιαφυγή και <<υποκρυπτόμενο διαχειριστή>> στο οίκο ευγηρίας <<Αύρα-Άγιος Χαράλαμπος Α.Ε.>> , όπως επισημαίνετε στο διαβιβαστικό σημείωμα της οικονομικής αστυνομίας. Σύμφωνα με τις αρχές, το εν λόγω γηροκομείο εξέδιδε αποδείξεις παροχής υπηρεσιών με μικρότερο αναγραφόμενο ποσό από το καταβληθέν.
7. **Σκάνδαλο SIEMENS:** Αφορά τον χρηματισμό ελλήνων πολιτικών προσώπων και στελεχών δημόσιων οργανισμών με σκοπό την αποκλειστική υπογραφή συμβάσεων με την γερμανική πολυεθνική για την προμήθεια υλικών, υπηρεσιών και συστημάτων στο ελληνικό δημόσιο. Στελέχη της SIEMENS κάνουν λόγω για ποσά που φτάνουν τα 100 εκ. ευρώ και έχουν δοθεί σε έλληνες.
8. **Σκάνδαλο Κοσκωτά:** Το συγκεκριμένο οικονομικό αλλά και πολιτικό σκάνδαλο έλαβε χώρα στην Ελλάδα στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και συνεχίστηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1990 και είχε να κάνει με την υπεξαίρεση 33,5 δισεκατομμυρίων δραχμών από τα ταμεία της Τράπεζας Κρήτης, με δράστη τον νεαρό τότε επιχειρηματία

κ. Γ. Κοσκωτά, προκειμένου στη συνέχεια να προβεί σε μια σειρά εξαγορών που περιλάμβαναν επιχειρήσεις στο χώρο των ΜΜΕ αλλά και την ΠΑΕ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ. Επίσης δωροδότησε πολλά δημόσια πρόσωπα, ανάμεσα στα οποία ο πρώην πρωθυπουργός της Ελλάδας Ανδρέας Παπανδρέου, ο τότε υπουργός οικονομικών Δημήτρης Τσοβόλας, ο πρώην υπουργός Δικαιοσύνης Μένιος Κουτσόγιωργας, ο τέως υπουργός εθνικής οικονομίας Παναγιώτης Ρουμελιώτης και ο υφυπουργός βιομηχανίας Γιώργος Πέτσος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ΦΟΡΟΑΠΟΦΥΓΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

4.1. Έννοια της Φοροαποφυγής

Φοροαποφυγή αποκαλείται η εφαρμογή καλά σχεδιασμένων λογιστικών πρακτικών που αποτελούν απόρροια προσεκτικής μελέτης της εμπορικής νομοθεσίας, της φορολογικής πρακτικής, των διεθνών προτύπων χρηματοοικονομικής πληροφόρησης, δικαστικών και υπουργικών αποφάσεων με μοναδικό στόχο τη μείωση της φορολογητέας ύλης ενός φυσικού ή νομικού προσώπου. Στα πλαίσια ενός καλά μελετημένου φορολογικού σχεδιασμού, κατά τον οποίον δημιουργούνται διάφορα σενάρια και εναλλακτικές μέχρι, να προσδιοριστεί ο ελάχιστος δυνατός φόρος. Διαφέρει από την έννοια της φοροδιαφυγής και ισορροπεί ανάμεσα στα πλαίσια ηθικού και νόμιμου. Πρόκειται για την μη καταβολή φόρων λόγω κενών της νομοθεσίας.

Μια ενέργεια για να θεωρηθεί ως ενέργεια φοροαποφυγής θα πρέπει να έχει τα παρακάτω τρία χαρακτηριστικά:

1. Να υπάρχει το στοιχείο της ανειλικρίνειας, της εικονικότητας και της πλαστότητας.
2. Την εκμετάλλευση των κενών, των ασαφειών και της κακής διατύπωσης της φορολογικής νομοθεσίας ή σε αντίθετη περίπτωση την εκμετάλλευση δυνατοτήτων της φορολογικής νομοθεσίας οι οποίες δεν ήταν στην πρόθεση του νομοθέτη.
3. Την μυστικότητα ώστε να αποφευχθεί η λήψη μέτρων που θα καλύψει τα σχετικά κενά

της φορολογικής νομοθεσίας για φοροαποφυγή (InternationalFiscalAssociation, 1983).

Η φοροαποφυγή είναι συγγενής με την έννοια την φοροδιαφυγή. Η φοροαποφυγή είναι η πλήρης ή μερική αποφυγή του φόρου. Επομένως οι συνέπειες των δύο πράξεων (φοροδιαφυγή και φοροαποφυγή) δεν διαφέρουν καθόλου μεταξύ τους. Διαφέρουν όμως σημαντικά από πολιτική και ηθική άποψη, γιατί στην φοροδιαφυγή υπάρχει καταστρατήγηση τόσο του πνεύματος όσο και του γράμματος του νόμου ενώ στην φοροαποφυγή υπάρχει καταστρατήγηση μόνο του πνεύματος του νόμου.

Με λίγα λόγια με την φοροαποφυγή οι φορολογούμενοι αποφεύγουν την καταβολή του νόμου με τρόπο ο οποίος δεν επιφέρει κυρώσεις για τους ίδιους. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιείται αντί του όρου «φοροαποφυγή» ο όρος «νόμιμη φοροδιαφυγή».

Σης φοροαποφυγή πρέπει να περιληφθούν οι ενέργειες εκείνες που έχουν σαν στόχο τη μείωση της φορολογικής επιβάρυνσης σε επίπεδο από αυτό που είχε πρόθεση να επιβάλλει ο νομοθέτης. Επίσης στην φοροαποφυγή πρέπει να υπάρχει από τον φορολογούμενο η πρόθεση να φοροδιαφύγει. Κατά συνέπεια για να θεωρηθεί μία πράξη ως πράξη φοροαποφυγής πρέπει να έχει ορισμένα χαρακτηριστικά:

1. Υπάρχει πάντα ένα στοιχείο ανειλικρίνειας, εικονικότητας ή πλαστότητας.
2. Η φοροαποφυγή στηρίζεται στις αδυναμίες της φορολογικής νομοθεσίας ή τις δυνατότητες που παρέχει οι οποίες όμως δεν ήταν στις προθέσεις του νομοθέτη.
3. Υπάρχει πάντα το στοιχείο της μυστικότητας.

4.2 Τρόποι Φοροαποφυγής των Επιχειρήσεων

4.2.1 Έννοια Πλαστού, Εικονικού ή Νοθευμένου Φορολογικού Στοιχείου.

Πλαστό θεωρείται και το φορολογικό στοιχείο που έχει διατηρηθεί ή σφραγισθεί με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς να έχει καταχωρηθεί στα οικεία βιβλία της αρμόδιας φορολογικής αρχής σχετική πράξη θεώρησής του και εφόσον η μη καταχώρηση τελεί σε γνώση του υπόχρεου για τη θεώρηση του φορολογικού στοιχείου.

Ως πλαστό το φορολογικό στοιχείο και όταν το περιεχόμενο και τα λοιπά στοιχεία του πρωτότυπου ή αντίτυπου αυτού είναι διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στέλεχος του ίδιου στοιχείου.

Πλαστό εικονικό φορολογικό στοιχείο είναι α). Το στοιχείο που εκδίδεται για συναλλαγή ανύπαρκτη στο σύνολό της ή για μέρος αυτής ή για συναλλαγή που πραγματοποιήθηκε από πρόσωπα διαφορετικά από αυτά που αναγράφονται στο στοιχείο ή το ένα από αυτά είναι άγνωστο φορολογικά πρόσωπο, με την έννοια ότι δεν έχει δηλώσει στην κατά τόπο αρμόδια, σύμφωνα με την αναγραφόμενη στο στοιχείο διεύθυνση, δημόσια οικονομική υπηρεσία. Και β). Το στοιχείο που φέρεται ότι εκδόθηκε ή έχει ληφθεί από εικονική εταιρία, κοινοπραξία, κοινωνία ή άλλη οποιασδήποτε μορφής επιχείρηση ή από φυσικό πρόσωπο για το οποίο αποδεικνύεται ότι είναι παντελώς αμέτοχο με τη συγκεκριμένη συναλλαγή, οπότε στην τελευταία αυτή περίπτωση η σχετική διοικητική κύρωση επιβάλλεται, και η ποινική δίωξη ασκείται κατά του πραγματικού υπευθύνου που υποκρύπτεται. Τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία συναλλαγής κατώτερη της πραγματικής θεωρούνται πάντοτε ως ανακριβή, ενώ τα φορολογικά στοιχεία στα οποία αναγράφεται αξία μεγαλύτερη της πραγματικής θεωρούνται ως εικονικά κατά το μέρος της μεγαλύτερης αυτής αξίας. (Νάστας Ε, 2006,86)

Ο ορισμός του εικονικού που δίδονταν στις διατάξεις του άρθρου 31 παρ. 1 του ν. 1591/86, στο νόμο 2523/97 (άρθρο 19 παρ. 4) παρατηρείται ότι δεν περιλαμβάνονται οι περιπτώσεις στοιχείων που εκδίδονται για διακίνηση ή οποιαδήποτε άλλη αιτία ανύπαρκτη στο σύνολο ή για μέρος αυτής, αλλά περιορίζεται η διάταξη μόνο σε στοιχεία που εμφανίζουν συναλλαγές μη υπαρκτές.

Κατά συνέπεια δεν αντιμετωπίζονται ως εικονικά στοιχεία εσωτερικής διακίνησης, μεταξύ επαγγελματικών εγκαταστάσεων της ίδιας επιχείρησης καθώς και λοιπές περιπτώσεις που δεν αναφέρονται σε συναλλαγές.

Οι περιπτώσεις μη χαρακτηρισμού στοιχείων ως εικονικών, κατά την ανωτέρω έννοια αντιμετωπίζονται καθόσον αφορά την εφαρμογή των διατάξεων του Κ.Β.Σ. ως ανακριβή.

Στο νόμο καταγράφονται οι περιπτώσεις που ένα στοιχείο θεωρείται πλαστό, χωρίς όμως να αποκλείονται και άλλες και τούτο καταφαίνεται από την γραμματική διατύπωση: θεωρείται ως πλαστό και, ενώ οι καταγραφόμενες στο νόμο περιπτώσεις εικονικότητας είναι περιοριστικές και όχι ενδεικτικές.

Νόθευση γενικά είναι η επέμβαση επί του στοιχείου σε μεταγενέστερο χρόνο, από τον χρόνο έκδοσής του, παραποιώντας ένα ή περισσότερα από τα στοιχεία των συμβαλλομένων ή των δεδομένων της συναλλαγής.

Στις διατάξεις του ν. 2523/97 (άρθρο 5 παρ. 10 περίπτωση β) προβλέπεται ρητά η επιβολή προστίμων Κ.Β.Σ. για τη χρήση νοθευμένων στοιχείων, αντιμετωπιζόμενη η περίπτωση αυτή όπως και η έκδοση πλαστών ή η έκδοση και λήψη εικονικών στοιχείων.

Η χρήση νοθευμένου φορολογικού στοιχείου το πρόστιμο επιβάλλεται σε βάρος εκείνου που πραγματοποίησε τη νόθευση και στο πλαστό στοιχείο το πρόστιμο επιβάλλεται στον εκδότη.

4.2.2 Εκδότες πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων.

Από φορολογικούς ελέγχους, προληπτικούς και τακτικούς, που έχουν διενεργηθεί καθώς και από διάφορες καταγγελίες, προκύπτει ότι το φαινόμενο της έκδοσης πλαστών και εικονικών φορολογικών στοιχείων, έχει πάρει μεγάλες διαστάσεις αφού καθημερινά αποκαλύπτονται νέες περιπτώσεις. Ως μέγεθος υπολογίζεται ιδιαίτερα σημαντικό στο χώρο της διαφήμισης, των γραφικών τεχνών τη βιομηχανική παραγωγή, τον κατασκευαστικό τομέα και εν γένει της τυποποίησης αγαθών, σε μικρότερη δε κλίμακα στο λιανικό εμπόριο και το χώρο των ελεύθερων επαγγελματιών και των επιχειρήσεων LEASING.

Οι επιχειρήσεις που δέχονται πλαστά ή εικονικά στοιχεία είναι συνήθως οικονομικά εύρωστες, σε αντίθεση με αυτές που εκδίδουν τέτοια στοιχεία, οι οποίες βασικά είναι αδύναμες οικονομικά ή και ανύπαρκτες

Εκδότες είναι α) Υπαρκτά πρόσωπα που θεωρούν φορολογικά στοιχεία στις Δ.Ο.Υ. με την προβλεπόμενη διαδικασία που στη συνέχεια τα χρησιμοποιούν για εικονικές συναλλαγές και συνήθως δεν εντοπίζονται στους φορολογικούς ελέγχους. Η περίπτωση αυτή είναι η σοβαρότερη και καλύπτει περίπου το 70% - 80% των εκδιδόμενων εικονικών στοιχείων. Οι περιπτώσεις αυτές είναι από τις πιο δυσχερείς όσον αφορά την απόδειξη και τεκμηρίωση της εικονικότητας. β) Μη υφιστάμενες (ανύπαρκτες) επιχειρήσεις που εκδίδουν πλαστά στοιχεία για πραγματικές ή για εικονικές συναλλαγές οι οποίες καλύπτουν το υπόλοιπο των περιπτώσεων. γ) Μία τρίτη περίπτωση, που παρατηρείται σε μικρότερη κλίμακα, είναι η έκδοση εικονικών στοιχείων που καλύπτουν ανύπαρκτες (εικονικές) συναλλαγές, μερικώς ή στο σύνολό τους, από επιχειρήσεις που η λειτουργία τους κατά τ άλλα εμφανίζεται σύμφωνη με τους φορολογικούς και εμπορικούς κανόνες, καθώς και επιχειρήσεις που μεταξύ τους υπάρχει σχέση άμεσης ή έμμεσης ουσιαδους διοικητικής ή οικονομικής εξάρτησης ή ελέγχου. δ) Επίσης έκδοση εικονικών στοιχείων γίνεται και από επιχειρήσεις και ελεύθερους επαγγελματίες, που φορολογούνται με τα αντικειμενικά κριτήρια και βέβαια στο τέλος κάθε

διαχειριστικής περιόδου όταν υπάρχει σ αυτούς περιθώριο εσόδων, μέχρι του ορίου των αντικειμενικών κριτηρίων (στις διαχειριστικές περιόδους που ίσχυαν τα αντικειμενικά κριτήρια), προκειμένου να ικανοποιήσουν φορολογικές ανάγκες τρίτων. (Καλυβιανάκης, Μ., 1993,52)

Στις περισσότερες περιπτώσεις που διαπιστώθηκε ότι οι εκδότες των στοιχείων είναι ανύπαρκτοι, οι λήπτες τους επικαλούνται το τυχαίο της συναλλαγής, με την καταβολή συνήθως μετρητών, σε οποιοδήποτε ύψος και αν αυτές ανέρχονται. Σημειώνεται ότι με τις διατάξεις της παρ. 9 του άρθρου 18 του Κ.Β.Σ. όπως αντικαταστάθηκαν με τις διατάξεις του Π.Δ. 134/96 άρθρο 10, το βάρος της απόδειξης της συναλλαγής φέρει και ο λήπτης του στοιχείου ο οποίος υποχρεώνεται να επιβεβαιώνει τα αναγκαία στοιχεία του αντισυμβαλλομένου από την δήλωσή έναρξης εργασιών ή από άλλο πρόσφορο αποδεικτικό στοιχείο (π.χ. ταυτότητα προκειμένου για φυσικά πρόσωπα).

Οι αντισυμβαλλόμενοι, δηλαδή υποχρεούνται να παρέχουν εκατέρωθεν τα ζητούμενα στοιχεία, ούτως ώστε να διασφαλίζονται οι συναλλαγές και να μην παρατηρείται το φαινόμενο να εκδίδονται ή να λαμβάνονται φορολογικά στοιχεία, από πρόσωπα τα οποία είναι ανύπαρκτα φορολογικά και να υποστηρίζεται η άποψη, ότι η συναλλαγή πράγματι έγινε, αλλά δεν υπήρχε δυνατότητα να ελεγχθούν τα στοιχεία του προσώπου αυτού.

Και αυτή όμως η διάταξη καταστρατηγείται με την χρησιμοποίηση φορολογικών στοιχείων υπαρκτών μεν φυσικών ή νομικών προσώπων, ανύπαρκτων όμως επαγγελματικά. Μία των περιπτώσεων είναι και η ονομαζόμενη νομιμοφάνεια των συναλλαγών που λειτουργεί ως εξής: με κλεμμένες ή χαμένες ταυτότητες και κυρίως με χαμένα προσωρινά δελτία ταυτότητας στα οποία εύκολα η φωτογραφία αντικαθίσταται, παρουσιάζονται στις Δ.Ο.Υ. άτομα τα οποία αφού προσκομίζουν και όλα τα υπόλοιπα δικαιολογητικά για την έναρξη επαγγέλματος, όπως βεβαιώσεις επιμελητηρίων και ασφαλιστικών ταμείων, μισθωτηρίων συμβολαίων κ.λπ., θεωρούν βιβλία και στοιχεία τα οποία εκδίδουν για ανύπαρκτες συναλλαγές μεγάλης πάντα αξίας, χωρίς στη συνέχεια να υποβάλλουν δηλώσεις για να αποδώσουν το Φ.Π.Α. και το φόρο εισοδήματος.

Άλλα άτομα υπαρκτά, που ουδέποτε απασχόλησαν τις φορολογικές αρχές, είτε για οφειλές τους, είτε για παράνομες φορολογικές ενέργειές τους, με τρόπο όμοιο με τον παραπάνω, νομιμοποιούνται στην άσκηση επιτηδεύματος και λαμβάνουν από τους πρώτους φορολογικά στοιχεία μεγάλης αξίας ως προς τα αγαθά ή τις υπηρεσίες, εκδίδουν και αυτοί προς διάφορες επιχειρήσεις με αξίες κατά τι μεγαλύτερες των φορολογικών στοιχείων που έλαβαν.

Την όλη νομιμοφάνεια συμπληρώνει και η υποβολή στις Δ.Ο.Υ. κανονικών δηλώσεων εισοδήματος, Φ.Π.Α., συγκεντρωτικών καταστάσεων προμηθευτών και πελατών, ενέργειες που αναλαμβάνουν οι πραγματικοί κατασκευαστές των συναλλαγών. Ο προς απόδοση Φ.Π.Α. είναι ελάχιστος αφού συμψηφίζουν τον Φ.Π.Α. των υποτιθέμενων εισροών τους και τα δηλούμενα κέρδη επίσης είναι ελάχιστα. Αποτέλεσμα των ανωτέρω ενεργειών είναι οι τελικοί λήπτες των στοιχείων να επικαλούνται το υπαρκτό των αντισυμβαλλομένων. (Τάτσος Ν., 1987,52)

4.2.3 Σκοπιμότητα χρήσης εικονικών, πλαστών και νοθευμένων στοιχείων.

Ως προς την σκοπιμότητα που εξυπηρετεί η έκδοση εικονικών ή πλαστών φορολογικών στοιχείων, ή η λήψη εικονικών καθώς και η χρήση νοθευμένων τέτοιων στοιχείων, παρατηρούμε:

1) Έκδοση εικονικών πιστωτικών τιμολογίων για την εμφάνιση μικρότερων ακαθάριστων εσόδων και συνεπώς και φορολογητέων εκροών στην απόδοση Φ.Π.Α.

2) Έκδοση εικονικών πιστωτικών τιμολογίων στο τέλος διαχειριστικών χρήσεων, προκειμένου να αποφύγουν την υποχρέωση τήρησης βιβλίων ανώτερης κατηγορίας ή σύνταξης απογραφής ή τήρησης βιβλίου αποθήκης. Στις παραπάνω περιπτώσεις τις ενέργειες του εκδότη πολλές φορές δεν γνωρίζει ο αναφερόμενος στα στοιχεία ως αντισυμβαλλόμενος.

Όμως υπάρχουν φορές, υπεισέρχεται το στοιχείο της αμοιβαιότητας, που εντοπίζεται κυρίως στους λήπτες που δεν τηρούν βιβλία ή τηρούν βιβλίο αγορών, στην προσπάθειά τους να μη υπερβούν τα εκάστοτε προβλεπόμενα από τον Κ.Β.Σ. όρια, για την απαλλαγή ή την τήρηση βιβλίου αγορών.

3) Έκδοση εικονικών τιμολογίων - δελτίων αποστολής, με οικονομικά ανταλλάγματα, από επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Α ή Β κατηγορίας του Κ.Β.Σ. προς επιχειρήσεις που τηρούν βιβλία Γ κατηγορίας του Κ.Β.Σ., αφού των τελευταίων τα καθαρά κέρδη προσδιορίζονται λογιστικά και των πρώτων με Μοναδικούς Συντελεστές Καθαρών Κερδών (Μ.Σ.Κ.Κ.), είτε επί των αγορών είτε επί των ακαθαρίστων εσόδων.

4) Έκδοση εικονικών τιμολογίων - δελτίων αποστολής ή δελτίων παροχής υπηρεσιών, προς εξυπηρέτηση κάποιου τρίτου ο οποίος αδυνατεί να εκδώσει φορολογικά στοιχεία, για διάφορους λόγους, όπως είναι η μη υποβολή δήλωσης έναρξης, ή η μη θεώρηση στοιχείων λόγω οφειλών προς το δημόσιο, κλπ.

5) Έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων για την κάλυψη παρανόμων ενεργειών, όπως είναι η τοκογλυφία, το ξέπλυμα χρήματος, η κάλυψη λαθραίων εισαγωγών, κλπ.

6) Έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων, από επιχειρήσεις που τηρούν βιβλίο αποθήκης, προς ανύπαρκτους πελάτες για την κάλυψη άλλων συναλλαγών, για τις οποίες δεν εκδόθηκαν φορολογικά στοιχεία πώλησης.

7) Έκδοση εικονικών φορολογικών στοιχείων κατά τους τελευταίους μήνες της χρήσης επειδή σε όλη τη διάρκεια του έτους εμφάνιζαν υψηλές αγορές και χαμηλές πωλήσεις.

8) Έκδοση Τιμολογίων Αγοράς Αγροτικών Προϊόντων με πολύ μεγάλες αξίες, αφού δεν καταβάλλεται Φ.Π.Α., αλλά η ειδική εισφορά υπέρ ΕΛ.Γ.Α. που ανέρχεται σε 3% για τα προϊόντα φυτικής προέλευσης και σε 0,5% για τα ζωικής προέλευσης. Στην προκειμένη περίπτωση λειτουργεί το αμοιβαίο συμφέρον του αγοραστή των αγροτικών προϊόντων και του πωλητή - αγρότη. Ο μεν πρώτος αυξάνει το κόστος πωληθέντων, ο δε αγρότης εισπράττει μεγαλύτερο ποσό επιστροφής Φ.Π.Α.. κατ ειδικό τρόπο (συντελεστής επί των εμφανιζομένων ακαθαρίστων εσόδων) καθώς και περισσότερο Ειδικό Φόρο Κατανάλωσης (Ε.Φ.Κ.) στα καύσιμα.

9) Έκδοση εικονικών ή νόθευση φορολογικών στοιχείων, για την εμφάνιση πωλήσεων ή υπηρεσιών (τζίρου) σε περιπτώσεις που η εμφάνιση αυξημένου τζίρου είναι προαπαιτούμενο (προϋπόθεση) από διατάξεις άλλων νόμων (πολλές φορές μη φορολογικών) για τη χορήγηση ωφέλειας στην επιχείρηση, π.χ. άδεια πετρελαιοκίνητου αυτοκινήτου, επιδοτήσεις, οικονομικές ενισχύσεις, δανειοδοτήσεις κ.λ.π.

10) Έκδοση πλαστών φορολογικών στοιχείων για όλους τους ανωτέρω λόγους και πρόσθετα για την εξυπηρέτηση των ληπτών των στοιχείων αυτών, πάντα με ίδιο οικονομικό όφελος (εμπορία στοιχείων).

Τέλος για την έκδοση εικονικών ή πλαστών φορολογικών στοιχείων ισχύουν και για τη λήψη εικονικών στοιχείων. Στις σχέσεις εκδότη λήπτη συνήθως υπάρχει το στοιχείο της αμοιβαιότητας δηλαδή η διευκόλυνση για την καταστρατήγηση φορολογικών διατάξεων, με οικονομικά ή άλλα ανταλλάγματα και κατά συνέπεια την μείωση του Φ.Π.Α. που αποδίδεται στο δημόσιο, καθώς και την μείωση των καθαρών κερδών της επιχείρησης. (Μανεσιώτης Μ., 1991,64)

4.3. Τρόποι Κατασκευής και Έκδοσης Πλαστών και Εικονικών Στοιχείων των Επιχειρήσεων.

4.3.1. Λαθροδιάτρηση στη Δ.Ο.Υ.

Παρατηρήθηκε λαθραία διάτρηση με παρεμβολή επί πλέον φύλλων σε στελέχη ή μηχανογραφημένα έντυπα στοιχείων, τα οποία προσκομίζονται για θεώρηση. Στην συγκεκριμένη περίπτωση συρράπτονται σ ένα μπλοκ φορολογικών στοιχείων που πρόκειται να θεωρηθούν νόμιμα και λευκά έντυπα (χωρίς συνήθως τα ατομικά στοιχεία του εκδότη), τα οποία στην συνέχεια αποκόπτονται, τίθενται σ αυτά σφραγίδες με στοιχεία κάποιας ανύπαρκτης επιχείρησης και διακινούνται στις παράνομες συναλλαγές.

4.3.2. Παράνομη διάτρηση εκτός Δ.Ο.Υ.

Εμφάνιση διάτρησης στα στοιχεία όμοιας ή σχεδόν όμοιας με αυτή που πραγματοποιείται από τις διατρητικές μηχανές των Δ.Ο.Υ. Αυτό επιτυγχάνεται με διάφορους μηχανισμούς όπως ραπτομηχανές κλπ., καθώς και ιδιοκατασκευές, όπως παλαιές μηχανές τυπογραφείων ή και με απλά αιχμηρά αντικείμενα, όπως καρφίτσα.

4.3.3. Αλλαγή χρήσης θεωρηθέντων στοιχείων

Μέχρι έναρξης ισχύος του νέου Κ.Β.Σ. (1/7/1992) προβλεπόταν η θεώρηση και των τιμολογίων. Μετά την παραπάνω ημερομηνία δεν απαιτείται από τον Κ.Β.Σ., η θεώρηση των τιμολογίων πώλησης τα οποία εκδίδονται για κάλυψη συναλλαγών που έγιναν με θεωρημένο στοιχείο διακίνησης (Δελτίο Αποστολής). Πολλά από αυτά τα στοιχεία χρησιμοποιήθηκαν ως Τιμολόγια - Δελτία Αποστολής, αφού συμπληρώθηκε στο πρωτότυπο με σφραγίδα, η ένδειξη Δελτίο Αποστολής. Έτσι απέκτησαν νομιμοφάνεια ως προς τη διακίνηση, αλλά οι συναλλαγές αυτές δεν καταχωρούνται στα βιβλία της επιχείρησης που εμφανίζεται ως εκδότηρια.

4.3.4 Παράνομη χρήση των επί πλέον θεωρημένων αντιτύπων

Η έκδοση και συνεπώς και η θεώρηση ενός φορολογικού στοιχείου τουλάχιστον ως διπλότυπο. Μπορεί όμως ο επιτηδευματίας να θεωρήσει και να εκδίδει τα φορολογικά στοιχεία σε περισσότερα αντίτυπα εφόσον σε κάθε αντίτυπο αναγράφεται με σφραγίδα ή εντύπως ο προορισμός του.

Η θεώρηση στοιχείων, είτε χειρόγραφων, είτε μηχανογραφικών, σε περισσότερα αντίτυπα, στα οποία ο προορισμός τους αναγράφεται σε θέση τέτοια που μπορούν να αποκοπούν και να χρησιμοποιηθούν ως πρωτότυπα για τον πελάτη όλα τα αντίτυπα.

4.3.5. Χρήση αποκρυφθέντων εντύπων από προσκομισθέντα για ακύρωση στοιχεία

Η επιχείρηση θεωρεί στη Δ.Ο.Υ. μεγάλο αριθμό μηχανογραφικών στοιχείων. Στην συνέχεια υποβάλλει στη Δ.Ο.Υ. δήλωση διακοπής εργασιών και ακυρώνει τα θεωρηθέντα στοιχεία από τα οποία όμως, χωρίς να διακόπτεται η συνέχεια του μηχανογραφικού εντύπου, έχει αποσπαστεί ένας αριθμός πρωτότυπων στοιχείων, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούνται σε παράνομες συναλλαγές, για τις οποίες δεν εκπληρώνονται οι φορολογικές υποχρεώσεις του εκδότη, αφού έχει ήδη δηλώσει διακοπή επαγγέλματος και έχει ακυρώσει βιβλία και στοιχεία. Σ αυτή την περίπτωση η εμφανιζόμενη ως εκδότρια επιχείρηση επικαλείται την ακύρωση των στοιχείων, αφού διαθέτει και σχετική βεβαίωση της Δ.Ο.Υ.

4.3.6. Χρήση απωλεσθέντων (δήθεν) στοιχείων

Χρησιμοποίηση φορολογικών στοιχείων από τον εκδότη τους, ο οποίος έχει υποβάλει στη Δ.Ο.Υ. δήλωση απώλειάς τους. Στις περιπτώσεις αυτές δεν εκπληρώνονται οι φορολογικές υποχρεώσεις του εκδότη, αφού οι συναλλαγές δεν εμφανίζονται στα βιβλία του.

(Καλυβιανάκης, Μ., 1993, 24)

4.4 Άλλοι Μέθοδοι

Οι κατασκευαστές πλαστών στοιχείων, χρησιμοποιούν και τις παρακάτω μεθόδους:

α) Χρησιμοποιούν Α.Φ.Μ. υπαρκτής επιχείρησης και παρεμφερή επωνυμία και αντικείμενο εργασιών.

β) Χρησιμοποιούν στοιχεία υπαρκτής επιχείρησης με ανύπαρκτο Α.Φ.Μ.

γ) Χρησιμοποιούν πλήρη στοιχεία υπαρκτής επιχείρησης.

Στόχος είναι να μη μπορούν να επαληθευτούν οι συναλλαγές με τον πραγματικό εκδότη των στοιχείων και στην τελευταία περίπτωση (γ) δημιουργούν προβλήματα στις επιχειρήσεις που εν αγνοία τους χρησιμοποιήθηκε το ονοματεπώνυμο ή επωνυμία τους στα πλαστά και εικονικά φορολογικά στοιχεία. Για την περίπτωση αυτή σημειώνεται ότι δεν πρέπει να καταλογίζονται παραβάσεις στη φερόμενη ως εκδότηρια, εφόσον από την έρευνα και τις ελεγκτικές επαληθεύσεις προκύψει ότι αποδεδειγμένα δεν είχε συμμετοχή και τελούσε σε πλήρη άγνοια. (Καλυβιανάκης, Μ., 1993, 25)

5. Προτάσεις Καταπολέμησης της Φοροδιαφυγής και Φοροαποφυγής

Ένα από τα πιο πολυσυζητημένα θέματα στην πολιτική μας ζωή είναι εκείνο της φοροδιαφυγής. Είναι θέμα άμεσης προτεραιότητας στα προγράμματα όλων των κομμάτων και το ερώτημα φυσικά είναι γιατί όλα αυτά τα χρόνια το φαινόμενο αυτό όχι μόνο δεν περιορίζεται, αλλά και γίνεται οξύτερο. Όλες οι κυβερνήσεις των τελευταίων χρόνων, παρά τις καλές τους προθέσεις προσπάθησαν με τα συνήθη μέτρα που εφαρμόζονται για την περιστολή της φοροδιαφυγής να την αντιμετωπίσουν με διατάξεις και εγκυκλίους και με εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων, χωρίς να εστιάσουν την πολιτική τους στις ενδογενείς αδυναμίες

του πολιτικού και οικονομικού μας συστήματος.

Με τη δημοσιονομική κρίση στην οποία έχει μπει η ελληνική οικονομία και η οποία έχει επιταθεί με τη διεθνή οικονομική κρίση, το θέμα της καταπολέμησης της φοροδιαφυγής έχει γίνει και πάλι βασικός στόχος για την αύξηση των εσόδων του Δημοσίου και τη μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος.

Για αυτό το λόγο, αρκετοί οικονομολόγοι και διάφοροι οργανισμοί με βάση τη διεθνή εμπειρία και γνωρίζοντας την ελληνική πραγματικότητα έχουν θέσει μερικά βασικά θέματα τα οποία θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για μια πιο αποτελεσματική πολιτική κατά της φοροδιαφυγής.

Το πρώτο στοιχείο μιας νέας πολιτικής πρέπει να είναι η αναδιοργάνωση των φορολογικών υπηρεσιών, με σύγχρονες μεθόδους και η αξιοποίηση του προσωπικού τους όχι με βάση κομματικά, αλλά αξιοκρατικά κριτήρια. Ίσως η ανάθεση της λειτουργίας των υπηρεσιών σε μόνιμο υφυπουργό ή γραμματέα, η θητεία του οποίου θα είναι τουλάχιστον 5ετής και θα έχει την αποκλειστική ευθύνη για τη λειτουργία της, να βοηθήσει στο να περιοριστεί ο κομματισμός.

Απλοποίηση και εξορθολογισμός της νομοθεσίας μας και κωδικοποίησή της. Είναι τόσο πολύπλοκη η νομοθεσία μας και με τόσο παράλογες ρυθμίσεις, που η εφαρμογή της όχι μόνο δυσκολεύει το έργο των υπηρεσιών, αλλά και δημιουργεί σύγχυση στον φορολογούμενο.

Να καταργηθεί η πολιτική των φορολογικών ελέγχων όλων των φορολογικών δηλώσεων και οι υποθέσεις που ελέγχονται θα επιλέγονται με βάση δειγματοληψία, η οποία θα στηρίζεται σε σύγχρονες μεθόδους ανάλυσης κινδύνων για τις επιχειρήσεις και τα άτομα που έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες για φοροδιαφυγή. Το ποιες υποθέσεις θα ελέγχονται δεν θα επαφίεται πλέον στη διακριτική ευχέρεια του προϊσταμένου της κάθε εφορίας, αλλά η επιλογή θα γίνεται από την κεντρική υπηρεσία ανάλυσης κινδύνων φοροδιαφυγής.

Η κατάργηση της μεθόδου του "κλεισίματος" παλαιών υποθέσεων με κίνητρο ευεργετικές διατάξεις που αντίκεινται στις αρχές της φορολογικής δικαιοσύνης, επιβραβεύουν τους ασυνεπείς φορολογούμενους δημιουργώντας προσδοκίες που εκτείνουν τη φοροδιαφυγή. Το "κλείσιμο" αποτελεί τον κανόνα που εντοπίζεται το φαινόμενο της φοροδιαφυγής. Οι υποθέσεις στις οποίες οι ελεγκτές είναι εκ των πραγμάτων αναγκασμένοι να επιβάλλουν διοικητικές κυρώσεις μεγάλου οικονομικού μεγέθους ώστε να μην είναι δυνατόν για τον φορολογούμενο να " κλείσει" αποτελούν μάλλον την εξαίρεση που επιβεβαιώνει τον κανόνα(Μάτσος,2007,3).

Η ύπαρξη διαρκούς και ουσιαστικής πολιτικής βούλησης και κυρίως η μετουσίωση της σε καθημερινή πράξη και προσπάθεια για περιστολή της φοροδιαφυγής με προτεραιότητες και στόχους τις μεγάλες εισαγωγικές και εξαγωγικές και πολυεθνικού χαρακτήρα εμπορικές επιχειρήσεις, όπου στις δραστηριότητες τους υπάρχουν μεγάλες εστίες για την ανάπτυξη μεγάλης σε ύψος και έκταση φοροδιαφυγής.

Μια επαναστατική αλλά και αμφιλεγόμενη πρόταση θα μπορούσε να είναι και η ανάθεση της είσπραξης των φόρων σε ιδιωτικές επιχειρήσεις, κατόπιν διαγωνισμών, οι οποίες εν συνεχεία θα τους αποδίδουν στο Δημόσιο. Σύστημα παλαιό και γνωστό και στην Ελλάδα. Στα υπέρ του είναι η αντιμετώπιση όλων των προβλημάτων αποτελεσματικότητας, έλλειψης κινήτρων και διαφθοράς, που παρουσιάζει ο δημόσιος τομέας. (Γκουμπαντισάς,2005,10).

Εξορθολογισμός του συστήματος ποινών με γνώμονα όχι τόσο το να είναι εξοντωτικά, αλλά να μπορούν να εφαρμόζονται αποτελεσματικά. Για να γίνει όμως κάτι τέτοιο θα πρέπει να δημιουργηθεί μηχανισμός επίλυσης των φορολογικών διαφορών και η προσφυγή στα δικαστήρια να είναι το έσχατο μέσο. Επιπλέον θα πρέπει να εξεταστεί η δυνατότητα δημιουργίας ειδικών φορολογικών δικαστηρίων και να μην παραπέμπονται στα τακτικά δικαστήρια πολύπλοκες φορολογικές υποθέσεις σε δικαστές που δεν έχουν καμιά γνώση του αντικειμένου. Αναβάθμιση και συνεχής βελτίωση των υποδομών πληροφορικής για να υπάρχει η δυνατότητα επεξεργασίας και διασταύρωσης του πλήθους των πληροφοριών που

υποβάλλονται στις φορολογικές υπηρεσίες ή σχετικά με τις επιχειρήσεις και τα άτομα που έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες για φοροδιαφυγή.

Η Διεθνής Συνεργασία είναι επίσης απαραίτητη στον καιρό της παγκοσμιοποίησης που ζούμε, για την περιστολή της φοροδιαφυγής, αλλά και της φοροαποφυγής. Δηλαδή να αναπτυχθεί η συνεργασία με φορολογικές αρχές άλλων χωρών για την ανταλλαγή πληροφοριών, αλλά και εμπειριών σε θέματα φορολογικής νομοθεσίας, πρακτικών και νέων μεθόδων αντιμετώπισης των νέων μορφών φοροδιαφυγής που ανακύπτουν σε μια παγκοσμιοποιημένη αγορά.

Χρειάζονται νέες σχέσεις εμπιστοσύνης Κράτους-πολίτη. Ο πολίτης πρέπει να αισθάνεται ότι μετέχει στις αποφάσεις και ότι το κράτος δεν είναι κάτι μακρινό και εχθρικό. Καλύτερες υπηρεσίες του κράτους προς τον πολίτη μπορούν να βοηθήσουν. Ο φορολογούμενος μπορεί να αποκομίσει χρησιμότητα [utility] και από την πληρωμή του φόρου, όταν το κράτος επιστρέφει τα χρήματα αυτά στον φορολογούμενο με την μορφή υπηρεσιών και κοινωνικών παροχών.

Επιπροσθέτως, η Οικονομική Ανάλυση του Δικαίου με τον τρόπο σκέψης και την μεθοδολογία της μπορεί να βοηθήσει στην κατανόηση της ανατομίας της φοροδιαφυγής, η οποία αποτελεί ίσως ένα από τα λίγα νομικά θέματα που είναι τόσο κοντά στην Οικονομική επιστήμη και έτσι η συνεργασία των δύο επιστημών, μέσω της Οικονομικής Ανάλυσης του Δικαίου, μπορεί να βρει ιδεώδες πεδίο δράσης.

Εφαρμογή και από τη χώρα μας των αρχών του Ο.Ο.Σ.Α. για τις πολυεθνικές, που αφορούν υπερτιμολογήσεις και υποτιμολογήσεις, αλλά και τη γενικότερη συμπεριφορά των πολυεθνικών(Ράπανος,2009,32).

Όλα τα παραπάνω δεν είναι δύσκολο να εφαρμοστούν, αν γίνουν μέσα στο πλαίσιο διαλόγου με τους οικονομικούς φορείς και διαμορφωθεί ένα καλά σχεδιασμένο και συνεκτικό πρόγραμμα. Επιπλέον είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ένα νέο και τελείως διαφορετικό

πλαίσιο για πάταξη της διαφθοράς. Λύσεις υπάρχουν αρκεί να υπάρχει η πολιτική βούληση και όλοι οι φορείς και οι πολίτες να κατανοήσουν ότι η σημερινή κατάσταση δεν μπορεί να συνεχιστεί.

Επίσης άλλα μέτρα θα μπορούσαν να είναι:

1. Υποχρεωτική χρήση καρτών για όλες τις συναλλαγές από ένα ποσό και πάνω. Ταυτόχρονα θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι με την υποστήριξη των τραπεζών θα μπορεί να ελέγχεται η εφαρμογή του μέτρου.

Θα μπορούσε το ανώτατο όριο χρήσης μετρητών να διαφοροποιείται ανά κλάδο, ανάλογα με την κατάταξη του σε κατηγορία κινδύνου (υψηλού μέτριου-χαμηλού) φοροδιαφυγής.

2. Υποχρεωτική καταβολή μισθοδοσίας και εισφορών σε Ασφαλιστικά Ταμεία μέσω τραπεζικών ηλεκτρονικών συναλλαγών και άμεση απόδοση των εισφορών στα ταμεία.

Είναι ένα μέτρο το οποίο είχε νομοθετηθεί στο παρελθόν αλλά δεν ενεργοποιήθηκε η διάταξη αυτή, λόγω μη έκδοσης της σχετικής απόφασης.

3. Υποχρεωτική χρήση τερματικών αποδοχής καρτών (POS) από όλες τις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες που συναλλάσσονται με πελάτες.

Να καλυφθεί το κόστος της απόκτησης του ή μέρος αυτού μέσω επιδοτήσεων προγράμματος ΕΣΠΑ ή με φορολογικές απαλλαγές ή και συνδυασμός των δύο.

4. Μείωση των αμοιβών που λαμβάνουν οι τράπεζες επί των συναλλαγών με την χρήση πλαστικού χρήματος.

-Οι τράπεζες πρέπει να συμβάλουν από την μεριά τους και να μην επιβαρύνουν τις επιχειρήσεις, με υπέρογκες προμήθειες –χαράτσι, επί της αξίας των συναλλαγών.

-Επίσης οι τράπεζες πρέπει να μην παρακρατούν ποσά από τις εισπράξεις, μέσω ηλεκτρονικών συναλλαγών, για την εξόφληση απαιτήσεων τους από τις επιχειρήσεις.

5. Να καθιερωθούν κίνητρα στους πελάτες αλλά και στις επιχειρήσεις έτσι ώστε να ενθαρρυνθούν στη χρήση ηλεκτρονικών συναλλαγών π.χ

- κτίσιμο αφορολόγητου με τις δαπάνες που προκύπτουν από βεβαιώσεις τραπεζών

- συμμετοχή σε κλήρωση για την λήψη δώρων.

- μείωση φορολογικού συντελεστή σε επιχειρήσεις που χρησιμοποιούν ηλεκτρονικές συναλλαγές.

- επιστροφή μέρους της αξίας της συναλλαγής.

6. Να μην υπάρχουν διατάξεις που να λειτουργούν στην αντίθετη κατεύθυνση, δηλαδή να δημιουργούν αντικίνητρα για την χρήση τους, από τους καταναλωτές.

Όπως τα ποσά των δαπανών, που προκύπτουν από τις ηλεκτρονικές συναλλαγές, να μην λαμβάνονται υπόψη, για τον τεκμαρτό προσδιορισμό του εισοδήματος του καταναλωτή.

7. Καθιέρωση αντικινήτρων για τις αναλήψεις μετρητών (από ATM ή ταμείο τραπεζικών καταστημάτων).

Επιβάρυνση των συναλλαγών αυτών, από ένα ποσό και πάνω, με ένα ποσοστό επί της αξίας της συναλλαγής και απόδοση του ποσού αυτού στο δημόσιο.

8. Υποχρεωτικά όλες οι πληρωμές του Δημοσίου να γίνονται σε ηλεκτρονική μορφή,
π.χ. πληρωμή επιδομάτων, πληρωμή εξόδων κυβερνητικών υπαλλήλων κλπ

9. Παρακράτηση μέρους του αναλογούντος ΦΠΑ κάθε συναλλαγής μέσω κάρτας,
απευθείας από τις τράπεζες μέσω των τερματικών και άμεση απόδοσή τους στο κράτος.

10. Ενημέρωση και εκπαίδευση πολιτών (επιχειρηματιών και καταναλωτών) για τα οφέλη
από τη χρήση καρτών στις καθημερινές συναλλαγές, για τους ίδιους και το κράτος

Επίσης όσο αναφορά τη καταπολέμησης φοροαποφυγής είναι ο εντοπισμός ενός πλαστού, όσον και ενός εικονικού φορολογικού στοιχείου, πολλές φορές είναι εύκολος, με μόνο τον έλεγχο του στοιχείου ως εντύπου ή του περιεχομένου του. Στις περισσότερες όμως περιπτώσεις χρειάζεται ειδική μελέτη τόσο του στοιχείου, ως εντύπου, όσον και επαλήθευση του περιεχομένου του ως προς τα στοιχεία των αντισυμβαλλομένων και σε βάθος έλεγχος, για την διαπίστωση της γνησιότητας του φορολογικού στοιχείου και της πραγματοποίησης ή μη της συναλλαγής. (Πιερής Μ., Κουτσούκος Χ., Χαλβατσιώτης Δ., Μανουσάκης Ι., Τρυποσκούφης Θ., 2008,46)

Ακόμη, περιπτώσεις που αναφέρονται στη συνέχεια, δεν μπορεί κάθε μία χωριστά να αποτελέσει απόδειξη για πλαστότητα του στοιχείου ή εικονικότητα της συναλλαγής. Αυτές αποτελούν ενδείξεις που θα οδηγήσουν τον έλεγχο σε σειρά άλλων επαληθεύσεων και διαπιστώσεων προκειμένου να αποκτήσει τα στοιχεία εκείνα με τα οποία θα αποδείξει τη βασιμότητα και το δίκαιο του χαρακτηρισμού των στοιχείων ως πλαστών και των συναλλαγών ως εικονικών:

1. Από την σχέση επωνυμίας με τον αναγραφόμενο Α.Φ.Μ.
2. Από τη χωρική αρμοδιότητα της Δ.Ο.Υ.
3. Από την έλλειψη στοιχείου διακίνησης

4. Από τη συνάφεια της δραστηριότητας του εκδότη
5. Από τον τρόπο πληρωμής
6. Από το χρόνο έκδοσης του στοιχείου
7. Από το μεταφορικό μέσο
8. Από την έλλειψη φορτωτικών εγγράφων
9. Από το μηχανολογικό εξοπλισμό εκτέλεσης έργου
10. Από τον αποθηκευτικό χώρο.
11. Από τον πάγιο εξοπλισμό
12. Από τον προμηθευτή
13. Από το γραφικό χαρακτήρα
14. Από τραπεζική δανειοδότηση
15. Από μη συμβατά με τη δραστηριότητα της επιχείρησης είδη⁴⁹
16. Από αλλοιώσεις εγγραφών
17. Από τη διαφορά στην επιχειρηματική πρακτική
18. Από τις τιμές των αγαθών

6. Συμπεράσματα

Ομολογουμένως, η φοροδιαφυγή αποτελεί σήμερα ένα πολύ σημαντικό πρόβλημα του δημοσίου τομέα στην ελληνική οικονομία. Η έκταση και το μέγεθος της, ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια, έχει ξεπεράσει κατά πολύ το επίπεδο χωρών με αντίστοιχη παραγωγική δομή και ιδιαιτερότητες στην οικονομία τους.

Η εμφάνιση αυτού του φαινομένου, είναι ιδιαίτερα αυξημένη σε **διάφοροι** τομείς της οικονομικής δραστηριότητας, όπως είναι αυτός του τουρισμού. Στον νευραλγικό τουριστικό και ξενοδοχειακό τομέα, που αποτελεί και την κινητήρια δύναμη της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της χώρας, οι επιχειρήσεις αναζητούν τρόπους για την μεγιστοποίηση του κέρδους τους καταφεύγοντας σε παράνομες ενέργειες, όπως η μη έκδοση ή ανακριβής έκδοση φορολογικών στοιχείων από την παροχή υπηρεσιών ή την πώληση εμπορευμάτων και

η λήψη εικονικών - πλαστών φορολογικών στοιχείων με στόχο την διόγκωση των εξόδων τους με αποτέλεσμα την μείωση των κερδών και του καταβλητέου ποσού Φ.Π.Α. ή την διεύρυνση του χρεωστικού υπολοίπου Φ.Π.Α. για συμψηφισμό στην επόμενη φορολογική περίοδο. Ειδικότερα, στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας έχει γίνει κάποια έρευνα , η οποία στηρίζεται στα πρωτογενή φορολογικά και λοιπά στοιχεία των εταιριών που τέθηκαν σε φορολογικό έλεγχο από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα, από το 2001 έως το 2004 από το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος και από το 2005 έως το 2008 από την Υπηρεσία Ειδικών Ελέγχων. Η βασική διαπίστωση από όλα αυτά τα αποτελέσματα είναι μία, ότι το ποσοστό παραβατικότητας αυξάνεται με ταχύτατους ρυθμούς λόγω της απόκρυψης εισοδημάτων. Ενδεικτικά αυτό το ποσοστό, σύμφωνα με την Υπ.Ε.Ε., ανέρχεται στο 56%, με τα πρωτεία να έχουν οι πλέον δημοφιλείς τουριστικοί προορισμοί (Ρόδο, Κέρκυρα, Κρήτη, Μύκονο, Σαντορίνη).

Η φοροδιαφυγή είναι πολύπλοκο και πολυσύνθετο φαινόμενο. Κάθε φόρος προσφέρεται με διαφορετικό τρόπο ή τρόπους για φοροδιαφυγή. Αρκεί να αναλογισθεί κανείς πόσοι φόροι υπάρχουν στο ελληνικό φορολογικό σύστημα για να έχει μία πρώτη προσέγγιση των διαφόρων μορφών φοροδιαφυγής. Παράλληλα, η επαγγελματική ιδιότητα και οι ιδιαίτερες συνθήκες του κάθε φορολογούμενου προσφέρουν διαφορετικές προϋποθέσεις και δυνατότητες φοροδιαφυγής. Εξάλλου, τα αίτια για κάθε περίπτωση φοροδιαφυγής είναι συχνά διαφορετικά. Έτσι, το φαινόμενο καταλήγει να είναι εξαιρετικά πολυσύνθετο και δύσκολο να ανιχνευθεί, πόσο μάλλον να περιορισθεί.

Η προσπάθεια περιορισμού αυτού του φαινομένου από την Πολιτεία εκφράζεται, μέσω νέων αυστηρότερων νόμων. Οι νόμοι αυτοί προβλέπουν: αυστηρότερες ποινές και πρόστιμα, νέα όργανα με δυνατότητα διεθνούς δράσης, η παροχή κινήτρων για την εθελοντική συμμόρφωση των φορολογουμένων, ευνοϊκές ρυθμίσεις για τους νέους επιτηδευματίες, κίνητρα στους φορολογούμενους για τη συνεργασία τους στην αποκάλυψη φαινομένων παραβατικής συμπεριφοράς σε φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις.

Μια τέτοια προσπάθεια που θα πρέπει να είναι συστηματική, ορθολογικά σχεδιασμένη και

μακροχρόνια, θα μπορούσε να αποφέρει σημαντικά φορολογικά έσοδα, τα οποία ως μέγεθος μπορούν να συμβάλουν σημαντικά τόσο στη μείωση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων και στη σταθεροποίηση της οικονομίας, όσο και στην εμπέδωση ενός μεγαλύτερου κλίματος εμπιστοσύνης και αίσθησης φορολογικής δικαιοσύνης εκ μέρους του κράτους και των φορολογικών αρχών.

Χωρίς περιορισμό της φοροδιαφυγής είναι αδύνατη η τιθάσευση του δημόσιου χρέους και των δημόσιων ελλειμμάτων και η εξασφάλιση σταθερότητας τιμών και αύξησης του πραγματικού εισοδήματος των εργαζομένων. Επίσης από την ένταξη του μεγαλύτερου μέρους της παραοικονομίας στο επίσημο κομμάτι των εθνικών λογαριασμών, η θεωρητικά σημαντικότερη επίπτωση θα ήταν να βρεθεί η Ελλάδα πολύ πιο κοντά στο στόχο που έχει για την πραγματική σύγκλιση, να πλησιάσει δηλαδή πιο κοντά με βάση τα επίσημα στοιχεία, στον μέσο όρο των άλλων οικονομιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. σημαίνει ότι η Ελλάδα θα άλλαζε θέση στην ευρωπαϊκή και διεθνή κατάταξη, με ότι αυτό συνεπάγεται από πλευράς αξιοπιστίας.

Το σημαντικότερο όλων, επί της ουσίας, είναι ότι θα άρχιζε να οικοδομείται ένα άλλο σύστημα αξιών και κουλτούρας στην οικονομία, που θα συρρίκνωνε εκ των πραγμάτων και τα φαινόμενα της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα.

Εν κατακλείδι, ας γίνει επιτέλους κατανοητό ότι όσο και να αλλάξουν οι νόμοι ή το φορολογικό σύστημα, η "πάταξη" αυτού του φαινομένου δεν θα επιτευχθεί, αν δεν δημιουργηθεί αξιόπιστος μηχανισμός ελέγχου και υπάρξει πολιτική και κοινωνική βούληση . Γι' αυτό όμως δεν έχει γίνει καμιά προσπάθεια και τα τελευταία χρόνια μάλιστα έχουμε κάνει βήματα προς τα πίσω.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

ΦΩΛΡΟΣ, Α. (2010) Φορολογική Λογιστική. Αθήνα :
Σύγχρονη Εκδοτική.

ΚΩΔΙΚΑΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ (ΚΦΕ) νόμος υπ.
αριθμόν 4172/2013.

Τάτσος, Ν., (2001), «Παραοικονομία και φοροδιαφυγή στη Ελλάδα», Αθήνα, εκδόσεις
ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Καλυβιανάκης Κ.,(1993), «φορολογικό καθεστώς-παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην
Ελλάδα», Αθήνα, εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ

Οικονόμου Δ., «Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού Και Οικονομική Ανάπτυξης», Εκδότης
LibraryofAUEB-Kalitsunak. Διαθέσιμο στο
<http://www.google.gr/books?id=xYFTw2UhDgwC&printsec=frontcover&hl=el#v=onepage&q&f=false>

Γκουμπανιτσάς Γ, «Οικονομική Ανάλυση του φαινομένου της φοροδιαφυγής»,
Διαθέσιμο στο: <https://www.google.gr/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CDsQFjAB&url=http%3A%2F%2Fold.phs.uoa.gr%2F~ahatzis%2FGoubanitsas.doc&ei=pOwrU4W9BezW4gShwYHoAQ&usg=AFQjCNFIUWsZHVNmI3Yel-OBiQbBkO-1VQ&sig2=VGcTWv1fj-HIbOEoTlvcUA>

Χλέπας, Ν., (2012), «Ηθική και Δεοντολογία στη Σύγχρονη Δημόσια Διοίκηση», μέρος δεύτερο,
Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Δημόσιας Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών. ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘΗΝΑ. Διαθέσιμο στο
http://www.ekdd.gr/ekdda/images/diethnoi/Praktika_Ekdda_Ena_GR.pdf

Βαβούρας Ι, Μανώλας Γ, (2004), «Η παραοικονομία στην Ελλάδα και τον κόσμο», εκδόσεις ΠΑΠΑΖΗΣΗ, Αθήνα

Βαβούρας, Ι.Σ. (1990), «Παραοικονομία, Τεύχη Πολιτικής Οικονομίας», Ειδική Έκδοση

Σιμου,Ν.(2004), «Παραοικονομία και κοινωνία: επιπτώσεις», «Ανάπτυξη» Μηνιαίο επίσημο όργανο των παραγωγικών τάξεων, τεύχ.7

Νάτσας, Ε., «Το θεωρητικό πλαίσιο της διάκρισης ανάμεσα στην φοροδιαφυγή και την παραοικονομία», e-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας. Διαθέσιμο στο:http://e-jst.teiath.gr/issue_4_2007/nastas_4.pdf

Κανελλόπουλος, Κώστας Ν., μελετητικής ομάδας ΚΕΠΕ, (1995), «παραοικονομία και φοροδιαφυγή: μετρήσεις και οικονομικές επιπτώσεις», Αθήνα

Μαρκίδης Κ.,(2013), «Φορολογική Συνείδηση: Το αντίδοτο στην κρίση;», INBNEWS Διαθέσιμο στο <http://www.sigmalive.com/inbusiness/opinions/external/62996>

Ξένη Βιβλιογραφία

Vasardani,M., «TAX EVASION IN GREECE: AN OVERVIEW», Economic Research Department,

Διαθέσιμο,στο<http://www.bankofgreece.gr>

Dan A., Caldera A., Johansson A.,(1011), «towards a Better understanding of the informal economy», OECD Economics Department working papers ,No 873,p.7.Διαθέσιμο στο<http://www.keepeek.com>

Blades, D. (1982), «The Hidden Economy and the National Accounts», OECD, Occasional Studies, Paris.

Manolas G, Sfakianakis G, Vavouras I, (2013), «Tackling the debt crisis in Greece: The role of the underground economy», Social Cohesion and Development.Διαθέσιμοστοhttp://www.epeksa.gr/assets/variousFiles/file_2.Manolas,%20Sfakianakis,%20Vavouras.pdf

Διαδικτυακές Πηγές

www.forologikanea.gr

www.taxheaven.gr

www.imerisia.gr

www.kathimerini.gr

siamakis-lawyers.gr

indeepanalysis.gr/

www.amazon.com

www.wikipedia.gr

www.aode.gr

Νομολογία

- 1) Απόφαση της Επιτροπής της Ε.Ε 1999/28.04.99.
- 2) Κ.Β.Σ. (ΠΔ 186/1992).
- 3) Κανονισμός 1074/1999 του Συμβουλίου της 25ης Μαΐου 1999.
- 4) Κανονισμός 1798/2003/ΕΕ του Συμβουλίου της 7ης Οκτωβρίου 2003.